

Integraal beleidskader sociaal domein 2024 - 2036

Samen groeien, gewoon doen

Samen groeien, gewoon doen

Samen groeien, gewoon doen betekent voor ons het gewone leven centraal stellen en doen wat nodig is. Dat is de visie achter ons beleid voor het sociale domein. De gemeente Doetinchem bloeit en groeit. Het zijn al die ontelbare initiatieven in de haarvaten van onze buurten en wijken die zorgen voor een betrokken en veerkrachtige samenleving. Ook in 2036 willen we een aantrekkelijke gemeente zijn, waar het prettig wonen, werken, leven en verblijven is. Daarom willen we samen groeien in kwaliteit.

De kracht van de samenleving benutten

We zijn een gemeente waar iedereen dezelfde kansen krijgt en volwaardig kan meedoen. Talenten van mensen krijgen de ruimte en iedereen levert naar vermogen een bijdrage aan een sociale en veerkrachtige samenleving. Met heel veel mensen in onze gemeente gaat het goed. Zij redden zichzelf en bouwen hun eigen leven op. Ze pakken hun kansen, zijn aan het werk en doen mee in de samenleving. Ze leveren hun bijdrage aan een sociaal en veerkrachtig Doetinchem. Al die tientallen vrijwilligersorganisaties, religieuze organisaties, verenigingen, samenwerkingsverbanden en initiatieven in de wijk of buurt vormen met elkaar een prettige, verbonden en steunende gemeenschap. In een veerkrachtige en open samenleving bekommeren we ons om elkaar, ook als het even wat minder goed gaat.

Wij stellen het gewone leven centraal

Mensen komen het meest tot hun recht wanneer ze eigen regie ervaren en mee kunnen doen in de samenleving. We kiezen ervoor om het gewone leven centraal te stellen, waarbij mensen zelf verantwoordelijk zijn voor hun leven en zoveel mogelijk zelf de regie hebben en houden. We rekenen op de zelf- en samenredzaamheid van een inclusieve samenleving waarin zo veel mogelijk mensen gewoon meedoen, waarin ze zich thuis voelen en waarin ze zich kunnen ontplooiën.

Soms gaat het (tijdelijk) even minder en is er meer nodig. Dan kijken we naar wat iemand wél kan. We kiezen als vertrekpunt dat een hulpvraag niet altijd een probleem is waar een zorg- of ondersteuningstraject bij hoort. Professionele ondersteuning is altijd aanvullend en waar mogelijk tijdelijk. Veel dingen die we meemaken, horen bij het normale leven. Onze aanpak is gericht op het versterken van veerkracht. Indien mogelijk lossen we samen de problemen op en versterken zo de eigen kracht. Wanneer dat niet mogelijk is, zetten we in op het accepteren van en het leren omgaan met de situatie. We investeren in het netwerk of het opbouwen daarvan. Daarmee vergroten we de veerkracht en zorgen we dat iedereen deel blijft uitmaken van onze samenleving.

Grip op het eigen leven

Een kleine groep inwoners heeft ondersteuning nodig. Het doel is dan die ondersteuning zodanig te bieden dat mensen zo zelfstandig mogelijk, met grip op het eigen leven, kunnen deelnemen aan de samenleving. Dus niet 'zorgen voor', maar 'zorgen dat het zelf lukt'. Geen 'Ik heb recht op...!', maar 'Wat heb ik nodig?'. We kijken naar wat iemand écht nodig heeft.

'Samen groeien [gD] gewoon doen'

We zien bestaanszekerheid als basis van een sociaal en veerkrachtig Doetinchem. Door de sociale basis te versterken, bouwen we aan veerkrachtige en open gemeenschappen met sterke sociale netwerken die tegen een stootje kunnen. Door kansrijk opgroeien en een leven lang leren mogelijk te maken, zorgen we ervoor dat iedereen zich kan blijven ontwikkelen en mee kan blijven doen. En door te investeren in gezondheidsbevordering voor risicogroepen en een gezonde(re) samenleving in algemene zin, bevorderen we een gezond en gelukkig leven.

De komende periode gaan we samen met inwoners, vrijwilligers, professionals en organisaties aan de slag om verder te bouwen aan een sociaal en veerkrachtig Doetinchem. Een uitdagende opgaven, waar we graag invulling aan geven.

Namens college van burgemeester en wethouders,

Jorik Huizinga

Robbert Hummelink

Patrick Moors

Portefeuillehouders sociaal domein

ONZE VIER SOCIALE OPGAVEN

- 1. Bestaanszekerheid als basis onder een sociaal en veerkrachtig Doetinchem.**
- 2. Versterken sociale basis in buurten en wijken.**
- 3. Kansrijk opgroeien en een leven lang leren.**
- 4. Gezond en gelukkig leven.**

Samen groeien, gewoon doen!

Inhoudsopgave

Voorwoord - Samen groeien, gewoon doen	2
1. Samen verder vooruit	6
2. De Doetinchemse aanpak	8
3. Onze bouwstenen voor een sociaal en veerkrachtig Doetinchem	10
3.1 Inwoner centraal	11
3.2 Veerkracht	12
3.3 Preventie	13
3.4 Perspectief	14
3.5 Vertrouwen	15
4. Onze sociale opgaven	16
4.1 Bestaanszekerheid als basis onder een sociaal en veerkrachtig Doetinchem	17
4.1.1 Onze keuzes	18
4.2 Verstevigen sociale basis in buurten en wijken	22
4.2.1 Onze keuzes	24
4.3 Kansrijk opgroeien en een leven lang leren	27
4.3.1 Onze keuzes	28
4.4 Gezond en gelukkig leven	32
4.4.1 Onze keuzes	34
5. Aan de slag	38
6. Financiën	41
7. Monitoring	46
<hr/>	
BIJLAGE 1	48
Conclusies en aanbevelingen beleidsevaluatie sociaal domein gemeente Doetinchem 2023	49

1. Samen verder vooruit

Van transitie naar transformatie

De eerste jaren sinds de decentralisatie (2015) lag de focus vooral op de transitie van het sociaal domein. We waren vooral bezig met het implementeren en adequaat uitvoeren van de wetten waar we verantwoordelijk voor werden (Wet maatschappelijke ondersteuning, Jeugdwet en Participatiewet). Het idee achter de decentralisaties was dat de gemeente dicht bij hun inwoners staat en dat daarmee hulp en zorg aan inwoners passender kan zijn, afgestemd op de lokale situatie. In Doetinchem zijn we hier in veel gevallen in geslaagd. We kennen onze inwoners en hun vraagstukken beter en met onze samenwerkingspartners hebben we de transitie met de nodige kwaliteit vormgegeven. De decentralisatie was echter niet alleen een kwaliteitsimpuls, maar ging ook gepaard met forse bezuinigingen. Tegelijkertijd kwamen er nieuwe vraagstukken bij. Er is een groeiend tekort aan (zorg)personeel. Daarnaast neemt de vraag naar hulp en ook steeds complexere hulp verder toe. Tot slot zien we in de dagelijkse praktijk dat inwoners en professionals nog te veel last hebben van schotten tussen de wetten.

De afgelopen periode hebben we de focus steeds meer verschoven naar de **transformatie** in het sociaal domein. Door niet de regels centraal te stellen, maar veel meer vanuit de bedoeling van de wetten te gaan werken. En dat vanuit een sterke focus op preventie. Waar de eerste jaren nog erg vanuit de verschillende 'hokjes' werd gedacht, handelen we nu veel meer vanuit een brede, integrale aanpak. Dat zien we bijvoorbeeld ook terug bij onze uitvoeringsorganisaties Buurtplein en Laborijn. Waar deze organisaties voorheen vooral gericht waren op de uitvoering van de wettelijke taken, staan er nu toekomstbestendige organisaties met een brede, integrale manier van werken. Ze zijn veel meer naar buiten gericht en zoeken veel meer de samenwerking op in het belang van de inwoner. De afgelopen jaren hebben we de basisinfrastructuur verder doorontwikkeld. Zo zijn Sport-ID en Amphion Cultuurbedrijf er. Twee organisaties die in korte tijd hebben aangetoond dat ze een krachtige aanvulling zijn binnen de sociale infrastructuur in onze gemeente. En dan zijn er uiteraard nog tientallen andere organisaties en initiatieven actief in het sociaal domein. Deze organisaties en initiatieven vormen in onze gemeente een stevige, solide basis. Maar het zijn bovenal de mensen achter deze organisaties en initiatieven die dag in dag uit het leven van onze inwoners kleur geven. Daar zijn we trots op en dat koesteren we.

‘Met dit brede en toekomstgerichte beleidskader zetten wij de volgende stap. Nog veel meer dan voorheen brengen we verbinding en samenhang aan en werken we vanuit één gedeelde visie.’

De volgende stap

Als we van de organisaties waarmee we samenwerken verwachten dat zij de volgende stap gaan zetten, moeten we als gemeente allereerst kritisch naar ons eigen beleid kijken. Op inhoud, maar ook naar de samenhang, integraliteit en interactie tussen de verschillende beleidsdomeinen.

De afgelopen jaren zijn stappen gezet om de transformatie vorm te geven. Dat deden we veelal vanuit verschillende kaders, visies en plannen, die waren vastgelegd in aparte (sectorale of domeinspecifieke) beleidsstukken, afspraken of opdrachten. Wat mist is een brede, integrale visie over de volle breedte van het sociaal domein. Het sociaal domein is namelijk breder dan alleen de Wet maatschappelijke ondersteuning, Jeugdwet en Participatiewet. Het gaat bijvoorbeeld ook over onderwijs, sport, cultuur, bestaanszekerheid, leefbaarheid en veiligheid. En het sociaal domein staat niet op zichzelf, maar staat in verbinding met het fysieke en economische domein. Met dit brede en toekomstgerichte integraal beleidskader zetten wij de volgende stap. Nog veel meer dan voorheen brengen we verbinding en samenhang aan en werken we vanuit één gedeelde visie.

Voortbouwen op stevige basis

In aanloop naar het opstellen van dit integraal beleidskader hebben we in 2023 eerst teruggekeken en geëvalueerd. Het Evaluatiebureau Publieke Gezondheid van de GGD Noord- en Oost-Gelderland (NOG) heeft het vorige beleidskader op hoofdlijnen geëvalueerd. De evaluatie geeft een overzicht van de bereikte resultaten van de afgelopen jaren. De resultaten laten zien dat we een stevige, solide basis hebben staan in de gemeente Doetinchem. Hier kunnen we op voortbouwen. Naar aanleiding van het evaluatieonderzoek zijn er meerdere aanbevelingen geformuleerd. Hier hebben we lessen uit getrokken. Bij het opstellen van dit nieuwe integraal beleidskader hebben we deze aanbevelingen betrokken. In bijlage 1 zijn de conclusies en aanbevelingen uit het evaluatieonderzoek opgenomen.

Inhoudelijke uitgangspunten en richtinggevende principes

In aanloop naar dit integraal beleidskader sociaal domein hebben we eerst inhoudelijke uitgangspunten en richtinggevende principes geformuleerd en vastgesteld. Dit was een eerste belangrijke stap richting het nieuwe beleid. In het verlengde van de inhoudelijke uitgangspunten was het ook wenselijk uitspraken te doen over de randvoorwaarden waarbinnen we de uitwerking vorm hebben gegeven, zoals de reikwijdte van het nieuwe integraal beleidskader en onze samenwerking met verbonden partijen en andere samenwerkingspartners. De gemeenteraad heeft in juli 2023 in een raadsbesluit de inhoudelijke uitgangspunten en richtinggevende principes vastgesteld. In bijlage 2 zijn deze opgenomen. De inhoudelijke uitgangspunten en richtinggevende principes vormden de basis voor de uitwerking van dit nieuwe integraal beleidskader sociaal domein.

2. De Doetinchemse aanpak

Met dit nieuwe integraal beleidskader sociaal domein leggen wij onze **strategische koers voor het sociaal domein vast**. Dit beleidskader helpt ons bij het maken van keuzes die bepalend zijn voor hoe en in welke richting het sociaal domein in onze gemeente zich ontwikkelt. Dit beleidskader richt zich op de lange termijn. We leggen hierin onze ambities en beleidskeuzes vast. Dat doen we aan de hand van **vijf bouwstenen en vier sociale opgaven**. Met het vastleggen van deze bouwstenen en sociale opgaven creëren we samenhangend beleid.

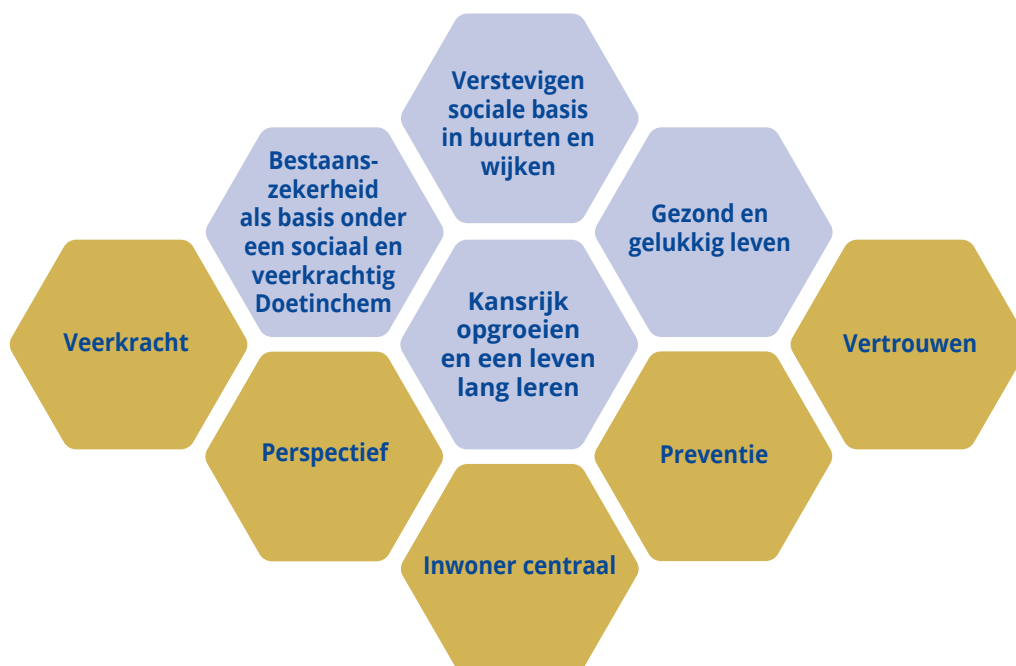
Ze vormen als het ware de overkoepelende paraplu waarop we in Doetinchem de uitvoering in het sociaal domein baseren. Vervolgens blijft er ruimte om in uitvoeringsagenda's, verordeningen, beleidsregels, opdrachten et cetera invulling en uitvoering te geven aan onze overkoepelende bouwstenen en sociale opgaven. Daarbij geldt dus nadrukkelijk dat de invulling en uitvoering in lijn moeten zijn met de aanpak zoals in dit beleidskader verwoord. Alleen dan kunnen we in gezamenlijkheid de volgende stap zetten en onze ambities realiseren. Als blijkt dat er spanning bestaat tussen de inhoud van dit beleidskader en de inhoud van tactisch/operationeel beleid, dan maken we een afweging vanuit de gedachte van dit beleidskader.

Onze sociale opgaven

- zijn de belangrijkste uitdagingen voor de komende jaren
- geven richting aan onze inhoudelijke koers
- vormen de rode draad om samenhang en integraliteit te realiseren

Onze bouwstenen voor een sociaal en veerkrachtig Doetinchem

- laten zien wat wij belangrijk vinden, waar wij voor staan en hoe we te werk gaan
- vormen het fundament onder onze aanpak
- vormen de basis voor de uitvoering in het sociaal domein

Focus aanbrengen

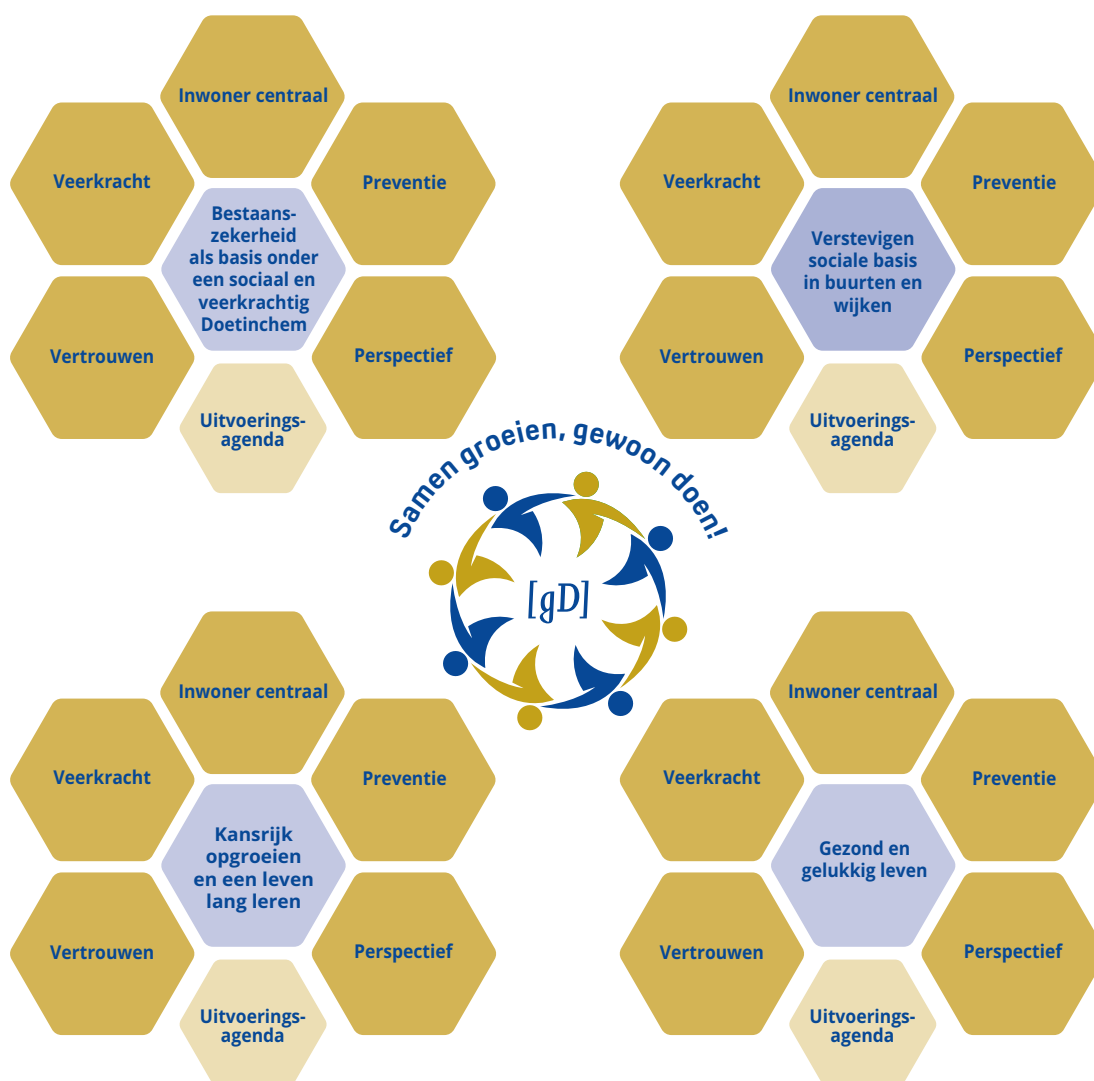
We brengen focus aan. Door te kiezen voor vier sociale opgaven, laten we zien welke prioriteiten we stellen en wat er nodig is om te groeien in kwaliteit. Dat betekent dat we geen of minder prioriteit geven aan andere opgaven en plannen. Uiteraard pakken we onze verantwoordelijkheid bij (wettelijke) taken en verplichtingen en geven we uitvoering aan vastgesteld beleid. Maar we benadrukken dat we de komende jaren kiezen voor de bouwstenen en sociale opgaven.

Keuzes maken

Dit integraal beleidskader helpt ons bij het maken van keuzes in het sociaal domein. Welke plannen of initiatieven vinden we wenselijk en welke niet? Dat toetsen we aan dit beleidskader. Komt er een organisatie of initiatienemer bij ons met een plan? Dan kunnen we aan de hand van dit beleidskader bepalen of het plan haalbaar blijkt. Hetzelfde geldt voor onze eigen plannen.

Vervolg: uitvoeringagenda's

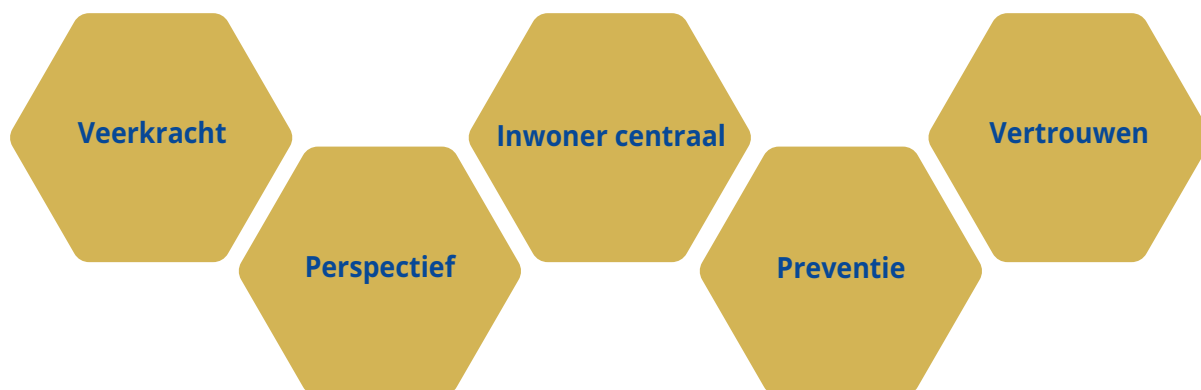
Het integraal beleidskader legt onze ambities vast en beschrijft de richting die we op willen in het sociaal domein. De volgende stap is het uitwerken daarvan om die ambities te behalen. Om tot actie en uitvoering te komen werken we iedere sociale opgave uit in een uitvoeringsagenda met concrete doelen en deelopdrachten. Bij de uitwerking van iedere sociale opgave komen vervolgens de vijf bouwstenen terug.

3. Onze bouwstenen voor een sociaal en veerkrachtig Doetinchem

De vijf bouwstenen laten zien wat we belangrijk vinden, waar we voor staan en hoe we te werk gaan. Op basis van deze bouwstenen geven we de uitvoering in het sociaal domein vorm. Ze vormen onze vuistregels, die richting geven aan beleid en uitvoering. En ze bieden handelingsperspectief voor professionals. De bouwstenen krijgen vorm en inhoud in onze (uitvoerings)plannen en in onze samenwerking met inwoners en organisaties. Van partijen waar we mee samenwerken, verwachten we dat zij deze bouwstenen uitdragen en hier ook naar handelen. Vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid geven we daarmee vorm en inhoud aan deze bouwstenen voor een sociaal en veerkrachtig Doetinchem.

3.1 Inwoner centraal

Om een integrale aanpak te realiseren, kiezen we voor een aanpak waarin de inwoner centraal staat. We kijken gericht naar wat iemand nodig heeft. Soms is dat duidelijk en overzichtelijk. Dan werken we efficiënt en zorgen we met onze uitvoeringsorganisaties voor een snelle en passende oplossing. Er kan ook sprake zijn van complexe problematiek. Dat vraagt goede samenwerking en afstemming tussen professionals en organisaties. Met elkaar zorgen we voor een samenhangende aanpak op alle leefgebieden, vanuit de vraag en behoeften van de inwoner en/of het gezin. Daarbij staat niet de wet, de regeling of de voorziening centraal, maar vormt het dagelijks leven van de inwoner en/of het gezin het uitgangspunt.

De gemeente is samen met de verschillende uitvoeringsorganisaties verantwoordelijk voor een zo integraal mogelijke dienstverlening aan onze inwoners. In het sociaal domein is onze inzet al langer gericht op integraal kijken en werken. Maar de praktijk kan weerbarstig zijn. Voor veel inwoners is de lokale overheid een complexe systeemwereld. Systemen en regels hebben veel voordelen, maar kunnen ook belemmerend werken en niet goed op elkaar aansluiten. Veel mensen ervaren problemen op meerdere levensdomeinen: inkomen, schulden, daginvulling, lichamelijke en/of geestelijke gezondheid et cetera. Problematiek is bijna nooit in één hokje te stoppen en de oplossing vaak ook niet. De systeemwereld sluit dan onvoldoende aan op de leefwereld en dagelijkse realiteit. Waar we in systemen problemen hebben opgedeeld in regels, is de leefwereld van inwoners ongedeeld.

We bieden integrale hulp en ondersteuning aan gezinnen volgens het uitgangspunt 'één huishouden, één plan, één regisseur'. Dit uitgangspunt heeft als doel dat inwoners, ongeacht hun inhoudelijke vraag, kunnen rekenen op een duidelijk aanspreekpunt, een heldere werkwijze en eenduidige afspraken over wat zij van de gemeente en de eventuele ondersteuning mogen verwachten.

Integraal werken stopt niet bij de dienstverlening in het sociaal domein. Het vraagt nadrukkelijk een goede en integrale samenhang met andere domeinen, zoals het zorg- en medisch domein (denk aan de samenwerking met huisartsen). Ook kijken we naar de fysieke leefomgeving. Een veilige, gezonde en leefbare woonomgeving is namelijk van groot belang voor het welzijn van onze inwoners.

3.2 Veerkracht

Onze aanpak in het sociaal domein is gericht op het versterken van veerkracht. Veerkracht is het vermogen om om te gaan met uitdagingen en onverwachte gebeurtenissen. Het gaat om het vermogen van mensen om zoveel mogelijk eigen regie te voeren. De veerkrachtige samenleving kan een antwoord bieden op de uitdagingen in een snel veranderende maatschappij en kan tegen een stootje.

Het zijn al die ontelbare initiatieven in onze buurten en wijken die zorgen voor een betrokken en veerkrachtige samenleving. We rekenen op de samenredzaamheid van een inclusieve samenleving waarin zo veel mogelijk mensen gewoon meedoen, waarin ze zich thuis voelen en waarin ze zich kunnen ontplooiën. We gaan ervan uit dat inwoners verantwoordelijk zijn voor hun eigen leven en zoveel mogelijk zelf de regie houden. Ook wanneer ze (gedeeltelijk) afhankelijk zijn van ondersteuning. Mensen komen immers het meest tot hun recht wanneer ze eigen regie ervaren en kunnen meedoen in de samenleving.

Eigen kracht en sterke sociale netwerken zijn van essentieel belang voor een veerkrachtige samenleving. Daar zit ook gelijk een belangrijk aandachtspunt, want de meest kwetsbare mensen participeren het minst in de samenleving en hebben de kleinste netwerken. Wie geen netwerk heeft, heeft daarom al snel minder veerkracht om te kunnen omgaan met een probleemsituatie. Indien mogelijk lossen we samen de problemen op en versterken zo de eigen kracht. Maar wanneer dat niet mogelijk is, zetten we in op het accepteren van en het leren omgaan met de situatie. We investeren in het netwerk of het opbouwen daarvan. Daarmee vergroten we de veerkracht en zorgen we dat iedereen deel blijft uitmaken van onze samenleving. Daarom is onze aanpak gericht op het versterken van de veerkracht van individuen én van gemeenschappen. Om te investeren in de veerkracht van individuele inwoners, is een veerkrachtige samenleving namelijk onmisbaar.

‘Eigen kracht en sterke sociale netwerken zijn van essentieel belang voor een veerkrachtige samenleving.’

3.3 Preventie

Een andere belangrijke bouwsteen voor ons is preventie. Preventie is het voorkomen van (escalatie van) problemen en het handelen als de eerste signalen van problemen zich voordoen. Preventie in het kader van positieve gezondheid is het voorkomen van verlies van het vermogen om je aan te passen en eigen regie over je leven te hebben én het tijdig ondersteunen bij (een dreiging van) het verlies daarvan.

Krachtig sociaal beleid begint bij preventie. We kiezen nadrukkelijk voor een stevige inzet op preventie, vroegsignalering en gezondheidsbevordering. We gaan voor een breed en integraal preventiebeleid, soms gericht op alle inwoners en soms op specifieke groepen en/of wijken. We investeren in gezondheidsbevordering voor risicogroepen én een gezonde(re) samenleving in algemene zin.

Met gerichte maatregelen voor risicogroepen focussen we ons op factoren die van invloed zijn op gezondheid en welzijn. We geven extra aandacht aan preventie vóórdat een zorg- of ondersteuningsvraag bestaat. Voorkomen is immers beter dan genezen. En erger voorkomen is beter dan wachten tot het te laat is. Hiermee dragen we bij aan het uitstellen of voorkomen van behoefte aan zorg en ondersteuning.

Preventief werken betekent niet alleen prioriteit geven aan de 'voorkant'. Goede nazorg is minstens zo belangrijk, want daarmee zorgen we voor een duurzame oplossing en voorkomen we terugval. Een krachtig, breed en integraal preventiebeleid is dus van essentieel belang om de kanteling van zorg naar gezondheid te realiseren.

3.4 Perspectief

Onze aanpak is erop gericht dat inwoners perspectief hebben: dat ze grip op hun leven hebben en zelf kunnen beschikken over de mogelijkheden om hun leven in te richten. Positieve impact ontstaat als je ergens zelf over gaat. Als je niet alleen het voorwerp van een maatregel bent, maar er ook op actieve wijze deel van uitmaakt. Door het eigenaarschap te versterken, creëren we weer perspectief. In onze aanpak stellen we ontwikkeling centraal. Voor ons staat namelijk voorop dat iedereen naar vermogen duurzaam een bijdrage levert (van meedoen tot betaald werk) in een zo regulier mogelijke omgeving.

Veel inwoners ervaren een gebrek aan perspectief en een gebrek aan grip op hun leven. Als mensen op belangrijke pijlers van het leven geconfronteerd worden met onzekerheid, kan dit hun toekomstperspectief beïnvloeden. Denk aan mensen die leven met lichamelijke of psychische klachten of die armoede ervaren. Zij zijn vaak minder gelukkig en minder goed in staat om beslissingen te nemen voor de lange termijn.

Wij vinden het belangrijk dat mensen voldoende perspectief hebben. Dat laten we merken door mensen serieus te nemen, door echt naar hen te luisteren en door werkzame en duurzame oplossingen te bieden. Daarmee krijgen mensen richting en perspectief. Als iemand perspectief heeft op een betere toekomst, ontstaat er weer grip op het eigen leven. Zodat iemand door eigen handelen gewenste uitkomsten kan verkrijgen en ongewenste uitkomsten kan voorkomen.

3.5 Vertrouwen

Werken vanuit vertrouwen betekent allereerst dat we vertrouwen hebben in het oplossend vermogen van onze inwoners zelf. We gaan uit van de eigen kracht en zelfredzaamheid. Mensen zijn soms onzeker en bevinden zich in een kwetsbare positie. De gemeente en onze uitvoeringsorganisaties zijn laagdrempelig toegankelijk. Vanuit vertrouwen werken betekent dat we te goeder trouw werken. We zijn niet onverschillig, mensen zijn namelijk geen vinkjes op een controlelijst. Daarom streven we naar minder administratieve druk voor onze inwoners en professionals: van controle naar regelarm.

We hebben vertrouwen in onze professionals. Vanuit hun deskundigheid handelen zij in het belang van de inwoner. Ze verdiepen zich in de ander en sluiten daarmee aan bij de leefwereld van de inwoner. Zo laten onze professionals zien dat ze echt iets kunnen betekenen. Werken vanuit vertrouwen betekent niet dat we grenzeloos te werk gaan en naïef zijn. We blijven kritisch en zullen altijd kijken of de dingen die we doen gerechtvaardigd zijn. Juist door transparant te werk te gaan, weten we wat we over en weer van elkaar kunnen verwachten.

Vertrouwen vormt ook de basis van de relatie met onze samenwerkingspartners. Vanuit onze regierol en als opdrachtgever verwachten wij van hen dat zij vanuit vertrouwen te werk gaan. De menselijke maat, persoonlijke aandacht en maatwerk staan voorop. We kijken naar wat inwoners nodig hebben. Dan kunnen we écht het verschil maken voor onze inwoners. Om het vertrouwen te laten groeien, investeren we in de relatie. Ook zijn we transparant in wat we doen. Hierdoor creëren we duidelijkheid.

4.0 Onze sociale opgaven

We kiezen voor een samenhangende aanpak. Dat vraagt erom integraal over de domeinen heen te werken. De vijf bouwstenen laten zien waar we voor staan en hoe te werk gaan. Vervolgens gaan we de komende jaren aan de slag met vier grote sociale opgaven. Door deze opgaven als rode draad te nemen, realiseren we samenhang en integraliteit.

De sociale opgaven staan niet op zichzelf. Het herstellen en versterken van bestaanszekerheid is een basis om gezond en gelukkig te kunnen leven. Wanneer we investeren in kansrijk opgroeien en een leven lang leren, zal ook bestaansonzekerheid verminderen. En zonder een stevige sociale basis hebben we geen sterke gemeenschappen die bijdragen aan kansrijk opgroeien voor de jongste generatie. Met deze aanpak zetten we een grote stap naar samenhangend beleid, betere uitvoering en samenwerking met onze maatschappelijke partners.

4.1 Bestaanszekerheid als basis onder een sociaal en veerkrachtig Doetinchem

Bestaanszekerheid is de basis. De zekerheid van voldoende en voorspelbaar inkomen, de zekerheid van werk, de zekerheid die een goede gezondheid of toegang tot goede zorg biedt en de zekerheid van mee kunnen doen in de samenleving. Maar ook de zekerheid van een dak boven je hoofd in een geschikte en betaalbare woning. Daarom zien we bestaanszekerheid ook echt als basis onder een sociaal en veerkrachtig Doetinchem.

Gevolgen bestaansonzekerheid

Voor veel mensen is bestaanszekerheid niet vanzelfsprekend.

Bestaansonzekerheid openbaart zich op verschillende leefgebieden. De impact in het ene leefgebied versterkt in een aantal gevallen de effecten op andere leefgebieden en vergroot daardoor de kwetsbaarheid van inwoners. Zo betekent een slechtere gezondheid minder kansen op de arbeidsmarkt. Werkloos zijn heeft weer een negatieve invloed op de gezondheid. Stress over bestaansonzekerheid leidt tot verslechterde gezondheid en soms ook tot spanning in gezinnen en bij de opvoeding van kinderen. Mensen voelen zich buitengesloten omdat zij op veel fronten niet mee kunnen doen in de samenleving. Een gebrek aan bestaanszekerheid bij de ouders/verzorgers heeft bovendien invloed op de ontwikkeling van kinderen. Gezinnen die van generatie op generatie arm zijn, leven langdurig in financiële armoede en vaak ook in sociale uitsluiting. Dit heeft negatieve effecten op het lichamelijk en psychisch welbevinden van gezinsleden en vaak ook op hun directe omgeving. Zowel kinderen als volwassenen ervaren het leven met minimale middelen als stressvol en beperkend. Daarnaast doen gezinnen die van generatie op generatie armoede ervaren minder mee in de maatschappij. Ze hebben minder vaak een baan, doen minder vaak aan vrijwilligerswerk en zijn meer geïsoleerd.

De belofte van bestaanszekerheid

Wij onderschrijven het essay van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) met drie fundamentele beloften van bestaanszekerheid (Vereniging Nederlandse Gemeenten, Bestaanszekerheid als belofte, maart 2023). Daarin gaat het over dat inkomen genoeg is om van te leven, dat iedereen zich kan ontwikkelen in de maatschappij en over het vertrouwen in de overheid. Het houdt in dat inwoners moeten kunnen rekenen op een toegankelijke en betrouwbare overheid, die ervoor zorgt dat de basisvoorwaarden voor bestaanszekerheid geregeld zijn, zoals voldoende en voorspelbare (financiële) middelen van bestaan, huisvesting en toegang tot goede zorg. Het Rijk is aan zet voor fundamentele, grote (systeem)hervormingen op het gebied van bestaanszekerheid. Maar vanuit onze gemeentelijke verantwoordelijkheid blijven wij werken aan bestaanszekerheid als basis onder een sociaal en veerkrachtig Doetinchem. Daarbij hanteren we een brede benadering van bestaanszekerheid, met een aanpak die is gericht op het herstellen en versterken daarvan.

4.1.1 Onze keuzes

Werk maken van werk

Zoals al genoemd is bestaanszekerheid meer dan inkomenszekerheid. Werk en inkomen, en daarmee financiële stabiliteit, vormen een belangrijke pijler onder bestaanszekerheid. Het hebben van een baan met de zekerheid van een inkomen heeft een positieve invloed op het welbevinden en de gezondheid. Daarom zien we werk als belangrijk middel om duurzaam uit armoede te komen en bestaanszekerheid te versterken. We maken werk van werk, door ons sterk te maken voor een inclusieve arbeidsmarkt. Ook willen we het makkelijker maken om de stap naar werk te zetten.

Inclusieve arbeidsmarkt

Er is sprake van een mismatch op de arbeidsmarkt. Dit zorgt er soms voor dat mensen ongewild en ongewenst langs de kant staan. Ons doel is om voor iedereen gelijke kansen te creëren om een duurzame plek op de arbeidsmarkt te verwerven. Daarom maken we ons sterk voor een inclusieve arbeidsmarkt, waarbij iedereen voor zover mogelijk meedoet in het arbeidsproces en waarbij ondernemers ruimte hebben voor ontwikkeling. We richten ons op iedereen die ondersteuning nodig heeft bij het verkrijgen of behouden van werk en bij het vergroten van de arbeidsparticipatie van deze doelgroep. Dat kunnen we niet alleen. We werken intensief samen met onze samenwerkingspartners in de Arbeidsmarktregio Achterhoek. Samen met onder andere onze werkgeversorganisaties, werknemersorganisaties, onderwijspartners en UWV geven we een impuls aan de inclusieve arbeidsmarkt.

Benutten onbenut arbeidspotentieel

We kennen in onze gemeente een grote groep mensen die nog niet aan het werk zijn, maar wel graag willen. Of mensen die al wel werken, maar bijvoorbeeld graag meer uren aan de slag gaan. We brengen de doelgroep onbenut arbeidspotentieel, of beter gezegd 'onbekend talent', in beeld en kijken welke bijdragen wij en onze samenwerkingspartners daaraan kunnen leveren. Zodat we vervolgens gericht (extra) interventies kunnen inzetten in de begeleiding naar werk.

Simpel Switchen

Voor ons staat voorop dat iedereen naar vermogen duurzaam een bijdrage levert, van meedoen tot betaald werk. We investeren in de ontwikkeling van onze inwoners, in een zo regulier mogelijke omgeving. Ons uitgangspunt is het realiseren van regulier betaald werk. Als het (nog) niet lukt om de stap naar betaald werk te maken, ondersteunen we bij het zo zelfstandig mogelijk deel kunnen nemen aan de samenleving. Mensen moeten ook vanuit de dagbesteding de stap kunnen zetten naar (betaald) werken als dat voor hen mogelijk is. Veel mensen zijn bang dat ze hun inkomen en rechten kwijtraken wanneer zich een wijziging voordoet in hun situatie. De overgang naar een nieuwe plek, zoals van dagbesteding naar (betaald) werk, kan zorgen voor onzekerheid. Mensen zetten makkelijker de stap naar (betaald) werk als ze zich veilig voelen om dat te doen. Met Simpel Switchen nemen we de drempels weg om aan het werk te gaan en maken we het mensen makkelijker om een stapje terug te doen als het toch (even) niet lukt. Zodat uiteindelijk iedereen mee kan doen op de plek die op dat moment meest passend is.

Activerend Werken

Veel organisaties en professionals werken iedere dag samen met onze inwoners aan ontwikkelperspectief en de stap naar (betaald) werk als dat mogelijk is. Denk aan onze uitvoeringsorganisaties Buurtplein en Laborijn, maar ook aan zorgorganisaties die trajecten uitvoeren of belangrijke voorzieningen zoals de Stadskamer. Een effectieve ketensamenwerking vraagt veel afstemming, coördinatie en samenwerking.

Maar dit realiseren we bovenal door te werken vanuit dezelfde visie en met dezelfde stip op de horizon. Dat doen we in Doetinchem onder de noemer 'Activerend Werken'. We brengen de domeinen zorg en werk bij elkaar. We kijken gezamenlijk wat er nodig is om de bestaanszekerheid te versterken en ervoor te zorgen dat iedereen kan meedoen op de meest passende plek. Dat doen we door het ontwikkelperspectief van de inwoner centraal te stellen en te werken vanuit een gedeelde visie op participatie en activering. Zo bevorderen we een brede, integrale dienstverlening en halen we zo nodig inhoudelijke en financiële schotten weg.

Zekerheid van voldoende en voorspelbaar inkomen

Mensen hebben voldoende inkomen nodig waarvan zij basisvoorzieningen kunnen betalen. Armoede en schulden zijn twee aparte begrippen, maar in de praktijk zien we dat oorzaken, gevolgen en oplossingen veel overlap hebben met elkaar. Mensen die leven in armoede lopen een verhoogd risico op schulden. En mensen met problematische schulden hebben vaak een laag besteedbaar inkomen. Armoede is allereerst een gebrek aan geld. Het betekent dat een huishouden (te) weinig geld heeft voor basisbehoeften zoals huur, gas, water en licht, voeding, kleding, persoonlijke verzorging, gezondheidszorg en onderwijs. Maar het betekent ook dat er weinig geld is voor 'sociale participatie', zoals het ontvangen van bezoek of op bezoek gaan, openbaar vervoer, vrije tijd (sport of hobby) en vakantie. Mensen met hogere inkomens kunnen door schulden ook in armoede leven. Het besteedbaar inkomen is hier van belang. Daarnaast betekent het hebben van problematische schulden vrijwel altijd dat een huishouden niet meer in staat is de normale noodzakelijke uitgaven te doen. In dat geval is het gezin als arm te kwalificeren, ook al is er niet altijd sprake van een laag inkomen. Armoede en schulden hebben invloed op de manier waarop mensen in de samenleving staan en in hoeverre zij kunnen meedoen in de maatschappij van alledag. De doelgroep van ons armoedebeleid is niet homogeen. De oorzaken en aard van de problematiek verschillen van persoon tot persoon.

Uit ervaring weten we dat financiële ondersteuning een belangrijke rol speelt in de oplossing van allerlei problemen. Veel problemen beginnen bij een gebrek aan geld en financiële middelen. Ook het hebben van schulden en/of het missen van financieel overzicht staan oplossingen in de weg. Het is belangrijk dat het levensgebied 'financiën' integraal onderdeel is van de totale aanpak. Pas dan is het mogelijk om te werken aan duurzame oplossingen.

Onze aanpak op het gebied van armoede en schulden

- We zetten in op vroegsignalering van betalingsachterstanden, waarbij de gemeente actie onderneemt bij signalen die hiervoor zijn vastgelegd in de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening (Wgs).
- We zetten in op samenwerking met belangrijke signaalpartners. Organisaties als Sité Woondiensten, het Centraal Administratie Kantoor (CAK), Laborijn, Buurtplein en LerenWerkt vervullen een belangrijke signalerende rol.
- We borgen de kwaliteit van onze schulddienstverlening door het lidmaatschap van het Bureau voor Financiële Ondersteuning (BvFO) bij branchevereniging NVVK.
- Iedere inwoner die zich meldt bij het BvFO spreken we binnen vier weken. Voor de vervolgtrajecten blijven we binnen de gestelde termijnen zoals genoemd in de Wgs.
- Gedurende het traject naar maximale financiële zelfredzaamheid hebben we minimaal 1x per kwartaal persoonlijk contact, evalueren we de doelstellingen uit het plan van aanpak en stellen we deze indien nodig bij.
- Bij de uitvoering van onze schulddienstverlening bieden wij in ieder geval de volgende producten aan: meldgesprekken, intake (crisis), informatie & advies, budgetbeheer (primair, middel, volledig, TOP), beschermingsbewind, schuldregelen (Msnp, Wsnp, herfinanciering, saneringskrediet, betalingsregelingen), kredietverstrekking, budgetcoaching, nazorg, vroegsignalering, voorlichting.

De Rondkomers: Samen sterk tegen geldzorgen

Financiële zorgen voor inwoners van Doetinchem willen we tot een minimum beperken. De Rondkomers, onze succesvolle coalitie tegen armoede en geldzorgen, heeft hierin een prominente rol. De Rondkomers is dé Doetinchemse aanpak om inwoners te ondersteunen bij financiële zorgen. Door samen te werken met mensen en organisaties willen we het taboe doorbreken, zodat meer mensen hulp kunnen krijgen. De Rondkomers begrijpen dat iedereen door onbeheersbare factoren en veranderende omstandigheden in langdurige geldproblemen terecht kan komen. We willen het zwijgzaam worstelen met deze situatie actief doorbreken. Want langer wachten maakt het ernstiger en vervelender, hoe klein of groot de omvang nu ook is of lijkt. Erger voorkomen begint bij het (h)erkennen dat er iets speelt. De initiatieven en projecten van De Rondkomers hebben daarmee een belangrijke preventieve werking op het gebied van armoede en geldzorgen.

‘Uit onderzoek en ervaring blijkt dat een eigen (t)huis het beste startpunt is voor het werken aan herstel en het opbouwen van een (nieuwe) toekomst.’

Aanpak dak- en thuisloosheid: Eerst een (t)huis

Dak- en thuisloosheid leidt tot sociale uitsluiting. Zonder een dak boven je hoofd heb je geen zekerheid. Bestaansonzekerheid en gezondheidsproblemen vergroten het risico dat mensen dak- of thuisloos raken. Naast persoonlijk leed brengt het ook maatschappelijke gevolgen met zich mee. Het profiel van dak- en thuisloze mensen is divers. Het gaat om mensen in alle levensfasen, van jongvolwassenen tot ouderen. Wij kiezen voor een brede benadering van dak- en thuisloosheid. Het gaat niet alleen om mensen in de openbare ruimte of in de (nood)opvang. We kijken ook naar mensen die wel een dak boven hun hoofd hebben, maar die toch beschouwd worden als dak- en thuisloos. Bijvoorbeeld mensen die (tijdelijk) bij familie verblijven of die op het punt staan een instelling te verlaten.

Aan dak- en thuisloosheid gaat vaak een opeenstapeling van problemen vooraf. Het kent veel verschillende oorzaken. Vaak is er sprake van ingrijpende levensgebeurtenissen, zoals een scheiding, ziekte, ontslag of verslaving. En veelal is er sprake van een combinatie van factoren. Uit onderzoek en ervaring blijkt dat een eigen (t)huis het beste startpunt is voor het werken aan herstel en het opbouwen van een (nieuwe) toekomst. Onze aanpak is gericht op het voorkomen van dakloosheid en het realiseren van een (t)huis voor iedereen. Dat vraagt om een andere benadering: een verschuiving van het achteraf oplossen van dakloosheid naar het voorkomen dat mensen dak- of thuisloos worden. Niet de maatschappelijke opvang, maar een stabiele woonplek staat aan de basis van een hulpverleningstraject. Herstel begint namelijk met een (t)huis. Een stabiele woonplek zorgt ervoor dat problemen met meer succes worden opgelost en is een cruciaal startpunt voor elk terrein, of het nu gaat om het aanpakken van een verslaving, het vinden van werk of het oplossen van psychische problematiek. Door dakloosheid te voorkomen, worden bovendien op korte en lange termijn kosten bespaard voor opvangplekken, sociale uitkeringen, zorginstanties, politie en justitie.

4.2 Verstevigen sociale basis in buurten en wijken

De sociale basis gaat over wat er is om een prettige, verbonden gemeenschap te ondersteunen. Het gaat om wat de samenleving nodig heeft om een samenleving te zijn. De sociale basis is van iedereen. Mensen wonen bij elkaar in de stad of in een van onze dorpen of buurtschappen, in een wijk en buurt en bij elkaar in een straat. Deze mensen vormen – samen met hun familie en vrienden – een sociaal netwerk. Samen met de meer formele netwerken, zoals verenigingen, clubs, andere vrij toegankelijke voorzieningen, wijkcentra en inloopvoorzieningen in de wijk, vormt dit de sociale basis.

Deze basis zorgt ervoor dat inwoners kunnen participeren in hun sociale relaties. Dit verbetert het welzijn en de capaciteiten van onze inwoners. Maar het gaat ook om het omzien naar elkaar, in de buurten, in de wijken en in de dorpen. En het gaat over het leiden van je eigen leven, met eigen regie en een sociaal netwerk.

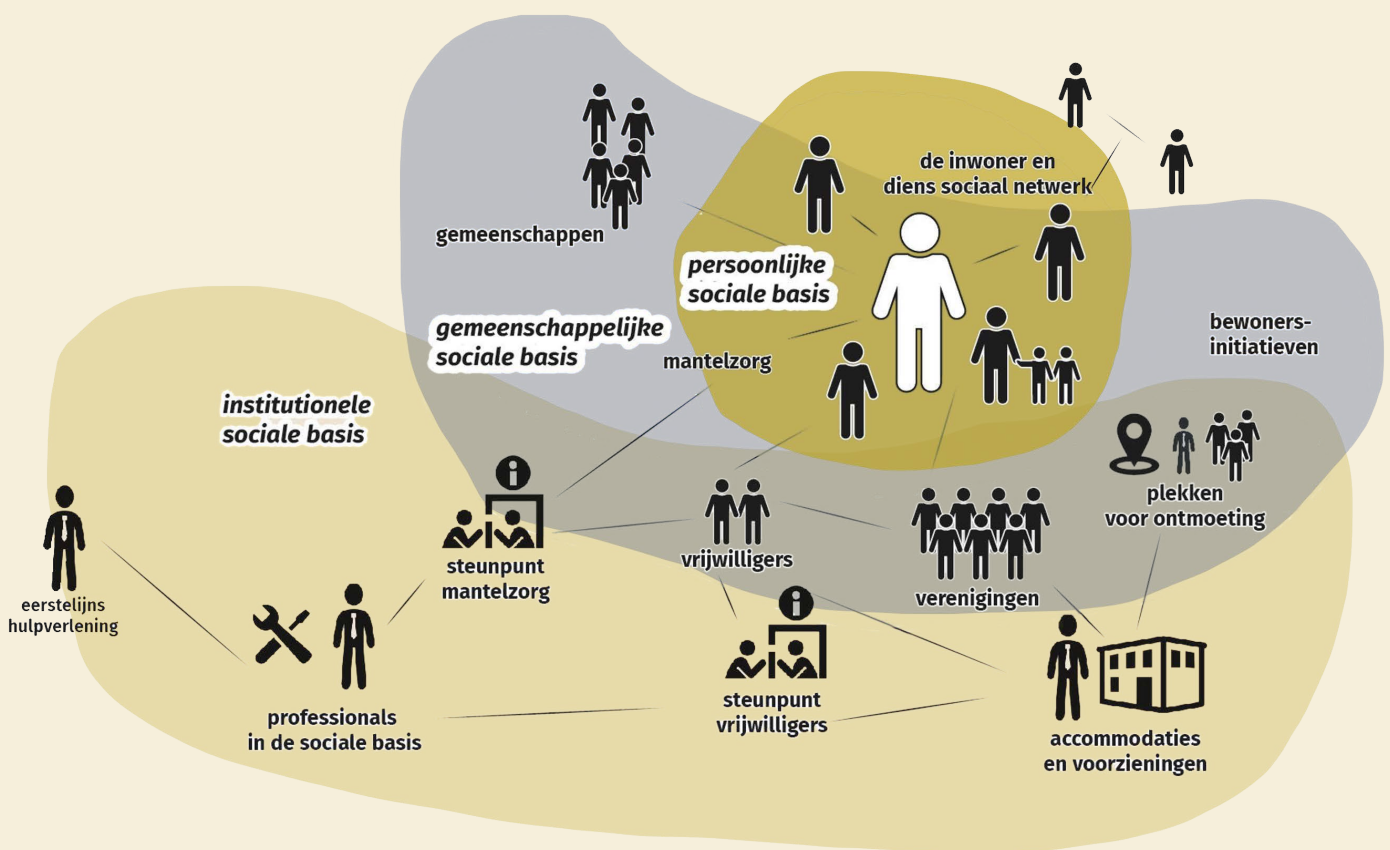
De sociale basis is zichtbaar en laagdrempelig. Iedereen kan er gebruik van maken. Door te investeren in voorzieningen die dicht bij huis en laagdrempelig toegankelijk zijn voor inwoners, bouwen we aan een sterke sociale basis. We zoeken naar collectieve oplossingen voor individuele hulpvragen. Zelf- en samenredzaamheid staan centraal. We vinden het belangrijk dat onze inwoners zich thuis voelen in onze wijken en dorpen, in een sociale en veerkrachtige samenleving waarin we voor elkaar klaar staan en naar elkaar omkijken. Waar we ons om elkaar bekommeren, ook als het even wat minder goed gaat. Een veerkrachtige en open gemeenschap met sterke sociale netwerken kan tegen een stootje, ook als er problemen zijn.

'We vinden het belangrijk dat onze inwoners zich thuis voelen in onze wijken en dorpen, in een sociale en veerkrachtige samenleving waarin we voor elkaar klaar staan en naar elkaar omkijken. Waar we ons om elkaar bekommeren, ook als het even wat minder goed gaat.'

Binnen de sociale basis onderscheiden we drie, deels overlappende en met elkaar verbonden lagen:

- **Persoonlijke sociale basis:** een inwoner en diens sociale netwerk. Hier gaat het over de relaties tussen mensen onderling.
- **Gemeenschappelijke sociale basis:** formele en informele netwerken van inwoners in de samenleving. Mensen kunnen zich aansluiten bij formele netwerken (zoals een sportclub, vereniging of religieuze organisatie). Het kan ook gaan om meer informele netwerken (zonder formele status).
- **Institutionele sociale basis:** accommodaties, collectieve en andere laagdrempelige voorzieningen waar iedere inwoner vrij gebruik van kan maken, zoals de bibliotheek, de mantelzorgcentrale en de eerstelijns ondersteuning. Maar denk ook aan betaalde krachten zoals jongerenwerkers en buurtsportcoaches.

Figuur 1 De verschillende sferen van de sociale basis.¹ In elke sfeer heeft de (lokale) overheid een andere rol.

¹ Uit A. Britt, M. Kwakernaak, et al. 'Leren, sturen en verantwoordelijk in de sociale basis', Utrecht: Verwey-Jonker Instituut (2022). Het model is ontwikkeld in samenwerking met Jochum Deuten.

4.2.1 Onze keuzes

De kracht van de gemeenschap

Wij zien de kracht van de gemeenschap. Mensen leven in netwerken en staan in relatie tot elkaar. Daarom vinden we het belangrijk dat inwoners van buurten en wijken bouwen aan hun eigen gemeenschap. Dat vraagt een andere benadering van veel professionals: niet uitgaan van problemen of iets opleggen, maar inspelen op de kracht van de samenleving. Aansluiten bij wat mensen willen, wat ze met elkaar willen en hoe ze dat samen willen organiseren. En mensen vragen wat ze kunnen betekenen voor hun omgeving. Inwoners met elkaar verbinden en sociale relaties versterken, zorgt ervoor dat inwoners dichter bij elkaar komen. Dat versterkt de veerkracht van het individu én is belangrijk voor de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van een buurt of wijk. De samenleving is immers van de bewoners zelf. En daar tussendoor moeten professionals en organisaties bewegen om de kracht van de gemeenschap te versterken. Door naast bewoners te gaan staan en hen te ondersteunen in wat zij willen en ondernemen.

De waarde van de sociale basis

Wij zien de waarde van de sociale basis. Simpelweg omdat de sociale basis er is, voor iedereen. De sociale basis biedt plezier, ontspanning, ontmoeting, ontplooiing, steun, vertrouwen en hulp. En leidt tot een verhoogd welzijn van de inwoners. Uiteraard kan de sociale basis een preventieve werking hebben op verschillende niveaus. Ook kan er een relatie zijn met sociale problematiek en het voorkomen van zorgkosten. We moeten ervoor waken dat we de sociale basis alleen in relatie tot zorg gaan zien of als oplossing voor problemen. De sociale basis heeft namelijk al een eigen maatschappelijke, intrinsieke waarde in zich. Ontmoeting, sociale cohesie, je inzetten voor elkaar en samen bouwen aan een gemeenschap zijn op zichzelf al belangrijk en een doel op zich. Wat de sociale basis vervolgens 'oplevert', is afhankelijk van de lokale context.

Van 'voorliggend veld' naar 'hoofdveld'

De afgelopen jaren spraken we in het sociaal domein veel over 'de verschuiving naar het voorliggend veld' of over 'de beweging naar de voorkant'. Daarmee doelden we op het gebruikmaken van voorzieningen die al beschikbaar zijn in de buurt, wijk of stad. Oftewel, de sociale basis! Meestal deden we dat vanuit de insteek om problemen eerder te signaleren of zwaardere ondersteuning te voorkomen. We gaan het nu omdraaien, door niet meer te focussen op problemen en het voorkomen daarvan door 'inzet van het voorliggend veld'. In plaats daarvan kiezen we voor een positieve insteek en gaan we uit van wat buurtbewoners wél kunnen. Dat doen we door hun intrinsieke motivatie aan te spreken. Dus niet 'algemene voorzieningen' inzetten om 'geïndiceerde hulp' te voorkomen, maar inzetten op het verstevigen van de sociale basis. We willen sociale relaties verbinden, versterken en onderhouden. Daarbij kunnen we rekenen op de samenredzaamheid van een inclusieve samenleving, waarin zo veel mogelijk mensen gewoon meedoen, waarin ze zich thuis voelen en waarin ze zich kunnen ontplooien. Daarmee is de sociale basis niet langer 'voorliggend' op (formele) hulp of ondersteuning voor problemen, maar wordt de sociale basis ons 'hoofdveld' waarin we samenleven in gemeenschappen. En waar we ook lichte, alledaagse vragen samen oppakken als onderdeel van het gewone leven.

Een leefbare buurt

We benaderen iedere buurt of wijk vanuit zijn eigen kracht. Daarom gaan we meer gebiedsgericht werken. Door een gebiedsgerichte benadering werken we integraal aan een leefbare buurt. We maken slimme combinaties. Zo kunnen we werken aan een gezonde en veilige leefomgeving en tegelijkertijd onze ambities op het gebied van sport en bewegen realiseren. Dat doen we door bewegen, ontmoeten en beleven in de buitenruimte verder te stimuleren. Of we kunnen kunst en cultuur een prominente plek geven in de

'Wij zien de waarde van de sociale basis. Simpelweg omdat de sociale basis er is, voor iedereen. De sociale basis biedt plezier, ontspanning, ontmoeting, ontplooiing, steun, vertrouwen en hulp.'

openbare ruimte. Een leefbare buurt haalt zijn kracht uit de bewoners. Daar pakken wij als gemeente ook onze rol, door samen met onze partners in de wijk actief aan de slag te gaan met gemeenschapsgericht werken. Bijvoorbeeld door inzet van ABCD (Asset Based Community Development). ABCD is het proces dat mensen samenbrengt om in hun buurt, wijk of dorp duurzame verandering teweeg te brengen. ABCD heeft als doel om van binnenuit de wijk te werken aan een economisch, cultureel en sociaal leefbare buurt, vooral door sociale relaties tot stand te brengen en onvermoede capaciteiten van bewoners, organisaties en instellingen te mobiliseren binnen de lokale gemeenschap. Door op deze manier aan gezondheid, leefbaarheid, ontmoeting en sociale relaties te werken, neemt de betrokkenheid van bewoners bij de buurt en bij elkaar toe en kan de negatieve spiraal van de oorzaak van achterstanden (armoede, eenzaamheid, leefstijl etc.) deels worden doorbroken. Met deze aanpak werken we aan een omslag in denken én doen. Met als perspectief een duurzame verandering waarin bewoners aan het roer staan.

Stimuleren leefbaarheids- en bewonersinitiatieven

We stimuleren initiatieven die de leefbaarheid van de buurt vergroten. We kennen in Doetinchem verschillende mogelijkheden om (kleine) leefbaarheids- en bewonersinitiatieven te faciliteren en te ondersteunen. We komen tot een vernieuwde en eigentijdse invulling, waarbij het versterken van participatie van inwoners een belangrijk uitgangspunt is (voor, door en met inwoners). Daarbij kijken we niet alleen naar het ondersteunen via financiële middelen. Het kan ook gaan om andere manieren van ondersteunen, zoals in tijd, menskracht (kennis of vrijwilligers) of materiaal.

Voorzieningen groeien mee richting 2036

Ook in 2036 willen we een aantrekkelijke gemeente zijn waar het prettig wonen, werken en verblijven is. Met levendige buurten waar ruimte is om mensen te ontmoeten. De aanwezigheid van voorzieningen in de buurt bepaalt voor een belangrijk deel de kwaliteit van leven. Om die kwaliteit verder te versterken, doen we gerichte investeringen in onze maatschappelijke voorzieningen. We hebben die voorzieningen en sociale

infrastructuur onder de loep gelegd in het licht van de bevolkingsontwikkeling, demografische veranderingen en onze groeiambitie. We kennen de draagkracht en spreiding van onze maatschappelijke voorzieningen. We hebben op wijkniveau de voorzieningenstructuur in beeld gebracht en toekomstscenario's geformuleerd. Daarbij houden we rekening met de unieke kenmerken van ieder van onze kernen en wijken. Om ook in 2036 een passende sociale infrastructuur te hebben, is het noodzakelijk om bij (nieuwe) ruimtelijke ontwikkelingen ruimte te reserveren voor maatschappelijke invulling. Denk aan voorzieningen op het gebied van sport, spelen, recreatie, cultuur, onderwijs, welzijn en (para)medische hulp. Door het formuleren van normen en criteria gaan we sturen op de spreiding van maatschappelijke voorzieningen. Daarmee groeien onze voorzieningen mee richting 2036.

Woonzorgvisie

Onze samenleving verandert. We kennen in Doetinchem een sterke (dubbele) vergrijzing. Inwoners die voorheen in een verzorgingshuis gingen wonen, blijven nu langer zelfstandig wonen in de wijk. Dat leidt tot grote vraagstukken op het gebied van zorg, ondersteuning en behoefte aan geschikte woningen en passende woonvormen. We werken aan een duurzame beweging om kwalitatief goede, beschikbare hulp dicht bij mensen te organiseren. We richten ons op de doelgroepen waar wonen en zorg samenkomen: ouderen, mensen met een (toekomstige) woon-zorgvraag en de uitstroom vanuit (zorg)instellingen. We benaderen deze grote opgave integraal. Onze aanpak is gestoeld op drie pijlers waarin de behoefte van onze inwoners centraal staan: de inwoner, de woning en de leefomgeving. We werken aan een toekomst waarin het voor onze inwoners prettig en zo zelfstandig mogelijk wonen is, al dan niet met ondersteuning en/of zorg. Met een passende woning voor iedereen, in een fijne woonomgeving en met voorzieningen nabij.

4.3 Kansrijk opgroeien en een leven lang leren

Nederlandse kinderen behoren tot de gelukkigste ter wereld. Maar tegelijkertijd maakt het uit waar je wieg staat en waar je opgroeit. Word je geboren in een gezin met een lage sociaaleconomische positie (lage SEP), een migratie- of vluchtelingenachtergrond?

Dan is de kans groter dat je ziek wordt en eerder komt te overlijden. Verschillende factoren kunnen het kansrijk opgroeien in de weg staan, zoals opgroeien in armoede, blootstelling aan ingrijpende ervaringen tijdens je jeugd, discriminatie en laaggeletterdheid. Het is van belang te beseffen dat deze factoren niet alleen de gezondheid van opgroeiende kinderen beïnvloeden, maar ook kunnen doorwerken op hun welzijn en gezondheid op latere leeftijd. En wie op jonge leeftijd achteropraakt, moet alles op alles zetten om die achterstand weer in te lopen.

De jeugd heeft de toekomst. Door veilig en gezond op te groeien, goed onderwijs te genieten, vrienden te maken, onbekommerd buiten te spelen en zich te ontplooien krijgen kinderen de goede start die zo belangrijk is. Kinderen groeien kansrijk op als ze zich gezond en zonder belemmerende factoren onbezorgd kunnen ontwikkelen en hun talenten kunnen benutten. Ieder kind verdient de best mogelijke start van zijn of haar leven. Wij zetten ons in voor een gezonde en kansrijke toekomst voor ieder kind, ongeacht in welk gezin of in welke wijk het geboren wordt of opgroeit. Kansrijk opgroeien begint bij een kansrijke start en stopt daar niet. Bij kansrijk opgroeien hoort een doorlopende ontwikkelingslijn. Als we investeren in een goede start voor elk kind, dan bouwen we aan het fundament van gezondere generaties. Met meer gelijke kansen, waarbij iedereen talenten kan ontwikkelen en waarbij iedereen de kans krijgt op een gezonde toekomst.

Soms gaat het (even) minder goed in een gezin. Dan is het van belang om naar de brede context van het kind en het gezin te kijken en ook de (stapelings van) problemen van ouders erbij te betrekken. De context waarin kinderen opgroeien is namelijk van belang voor de manier waarop zij zich ontwikkelen. Sommige hulpvragen horen bij het alledaagse leven en kunnen beantwoord worden in de context van het kind en het

gezin. Een stevig sociaal netwerk helpt mensen om problemen het hoofd te bieden. Sterke sociale netwerken van ouders dragen vervolgens weer bij aan een stabiele context voor de kinderen om in op te groeien. Daarom is het van belang om het alledaagse gewone leven van gezinnen te versterken. Zo voorkomen we dat kinderen in de knel komen en zelf problemen ontwikkelen.

In een snel veranderende samenleving is het van belang dat iedereen mee kan blijven doen. Daarom vinden we het belangrijk dat mensen blijven leren en zich blijven ontwikkelen. Dit geldt niet alleen voor kinderen en jongvolwassenen, maar ook voor volwassenen en ouderen. Iedereen heeft het nodig om zich een leven lang te blijven ontwikkelen, zodat je zoveel mogelijk de regie kunt houden op je eigen leven en keuzes.

4.3.1 Onze keuzes

Kansrijke start en gelijke ontwikkelkansen

Kansrijk opgroeien begint bij een kansrijke start. Ouders zijn hierbij cruciaal. De eerste duizend dagen van een kind zijn van essentieel belang voor zijn of haar verdere ontwikkeling. Als (aanstaande) ouders in een kwetsbare situatie betere ondersteuning krijgen bij het ouderschap, investeren we in een goede start voor elk kind. Dat doen we door het vroegtijdig signaleren van (aanstaande) gezinnen in een kwetsbare situatie, begeleiding van zwangere (jonge) vrouwen en gerichte opvoedondersteuning. Een sterke samenwerking met relevante partijen is essentieel. Denk aan jeugd- en gezinswerkers, verloskundigen, kraamzorg, jeugdgezondheidszorg en kinderopvang. Samen werken we aan een brede, gecoördineerde aanpak en kunnen we (aanstaande) ouders de hulp en ondersteuning bieden die nodig is. Hierdoor ontstaat op alle fronten (meer) aandacht voor vroegtijdige preventie, maar ook voor verruiming van kansen en een gezonde basis voor de toekomst.

Doorlopende ontwikkellijn

We staan voor een samenleving waarin iedereen kan meedoen. We willen dat alle kinderen van onze gemeente een goede basis meekrijgen voor de basisschool en bij de verdere stappen die zij zetten. Taalontwikkeling is hierbij cruciaal. Je hebt taal nodig om goed te kunnen communiceren met andere kinderen en volwassenen. We streven ernaar dat kinderen zonder taalachterstand aan het basisonderwijs beginnen. Voor kinderen waarbij dit moeilijker gaat, bieden peuteropvang en basisscholen passende ondersteuning. In de gemeente Doetinchem investeren we in een brede aanpak in gelijke kansen. Dat vraagt om een doorlopende ontwikkellijn. Een succesvolle doorgaande lijn voor ouder en kind begint bij de manier waarop leer- en ontwikkelingsdoelen op elkaar voortbouwen. Dat doen we met een integrale benadering, zoals de aansluiting tussen de voor- en vroegschoolse educatie en het basisonderwijs. Maar denk ook aan de overgang van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs. En aan de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Hier werken we in samenhang met onder andere jeugdhulp, jeugdgezondheidszorg en armoedebeleid aan.

Van medicaliseren naar normaliseren

We zien een trend dat steeds sneller een beroep wordt gedaan op professionele zorg en ondersteuning voor jeugdigen en gezinnen. Aan het begin van deze eeuw maakte 1 op de 27 jeugdigen onder de 18 jaar in Nederland gebruik van jeugdhulp. Dat steeg al snel naar 1 op de 10 in 2015 en naar 1 op de 7,5 in 2023 (Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028, juni 2023). Jeugdhulp is lang niet altijd het meest passende antwoord op de problemen van kinderen. Bijvoorbeeld omdat ouders financiële zorgen hebben, te maken hebben met psychische problematiek of problemen hebben met het sociaal netwerk. Vaak komt het neer op de vraag: Wat hebben ouders nodig om hun kinderen een stabiele omgeving te bieden om in op te groeien? Daarvoor moeten we niet bij de jeugdhulp zijn, maar vooral daarbuiten. Daarom kijken we nadrukkelijk hoe we sociale netwerken kunnen versterken en benutten. Ook kijken we op welke wijze andere domeinen (dan jeugdhulp) kunnen bijdragen aan een gezonde, veilige en kansrijke omgeving. We kiezen er dus voor om het gewone leven centraal te stellen. Een stevige pedagogische basis stimuleert de ontwikkeling van kinderen en ondersteunt ouders bij het opvoeden. Dit draagt bij aan het gezond, veilig en kansrijk opgroeien en helpt bij het omgaan met alledaagse problemen, ook als het even tegenzit. Het liefst met zo min mogelijk medicijnen, etiketten en professionele (geïndiceerde) hulp. We kiezen als vertrekpunt dat een hulpvraag niet altijd een probleem is waar een zorg- of ondersteuningstraject bij hoort. Veel dingen die we meemaken, horen bij het normale leven.

Fundamenteel andere aanpak

We onderschrijven de aanpak in de Hervormingsagenda Jeugd 2023–2028. We gaan uit van een inclusieve samenleving waarin iedereen, ongeacht kwetsbaarheid of beperking, kan meedoen. Voor jeugdigen en gezinnen die dat nodig hebben, is passende en tijdige hulp en ondersteuning beschikbaar. Deze vindt zoveel mogelijk plaats binnen het eigen netwerk en de context waarin jeugdigen opgroeien met ouders, vrienden, familie, burens, leerkrachten, kinderopvangmedewerkers, informele steunfiguren et cetera. Deze dagelijkse contacten (formeel en informeel) worden alleen waar nodig aangevuld met extra expertise. Deze aanpak vraagt een wezenlijk andere blik op opvoeden en opgroeien. Alleen met een omslag in het denken en handelen van alle mensen die betrokken zijn bij jeugdigen en gezinnen, kunnen we deze kanteling realiseren. De komende periode voeren we fundamentele gesprekken met onze samenwerkingspartners, zodat we de verschuiving van medicaliseren naar normaliseren in gezamenlijkheid kunnen realiseren.

Ruimte voor talent en innovatie: aantrekkelijke onderwijs- en werkgemeente

Van oudsher pakt onze gemeente een regiofunctie voor het onderwijs in de Achterhoek. Dit uit zich in een breed onderwijsaanbod. We hebben de ambitie om de komende jaren te groeien in kwaliteit. We willen dat het ook in 2036 aantrekkelijk is om te wonen, te werken en te verblijven in Doetinchem en willen daarom een aantrekkelijke onderwijs- en werkgemeente blijven. Daarom creëren we ruimte voor talent en innovatie en leggen we actief de verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Zo willen we zorgen dat onderwijs en opleidingen goed passen bij de vraag en behoefte van scholieren en studenten én de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Daarnaast stimuleren we bij- en omscholing, zodat talenten van werknemers zoveel mogelijk aansluiten bij de behoeften van de arbeidsmarkt.

Educatieve Agenda

Met onderwijspartijen en andere partijen werken we aan een gezamenlijke Educatieve Agenda. Daarin is de verbinding tussen bedrijven, instellingen, beroepsonderwijs en overheid een belangrijk thema, net als de aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp. Doel is om een sluitend netwerk te organiseren rondom het kind en gezin, onderwijs en hulpverlening. Daarbij hebben we nadrukkelijk aandacht voor de mentale gezondheid van kinderen. Door aan de slag te gaan met zelfvertrouwen, sociale weerbaarheid en veiligheid, versterken we het burgerschap van de jeugdigen. Ook met de Educatieve Agenda zetten we in op gelijke kansen, door te sturen op passend en inclusief onderwijs en kinderen laagdrempelig kennis te laten maken met sport en cultuur. Daarbij hebben we extra aandacht voor kinderen in armoede en nieuwkomers (met name op het gebied van taal).

Ruimte om te groeien

We willen het beste onderwijs voor onze jongste generatie. Met ons integraal huisvestingsplan onderwijs 'Ruimte om te groeien' zorgen we voor een aantrekkelijke leer- en werkomgeving. Wij en de schoolbesturen zien het als een gezamenlijke opgave dat alle kinderen binnen een veilige en kansrijke omgeving kunnen opgroeien. Daarbij hechten we waarde aan diversiteit van het onderwijsaanbod en de eigenheid van scholen. We willen dat zoveel mogelijk kinderen uit onze gemeente in de nabijheid van de eigen woonomgeving onderwijs genieten. Inclusief onderwijs en kindcentra stimuleren een inclusieve samenleving, waarin ieder individu volop kansen krijgt om mee te doen. Passend onderwijs gaat uit van het uitgangspunt 'regulier als het kan, speciaal waar het moet'. Bij passend onderwijs horen schoolgebouwen die bijdragen aan de ontwikkeling van onze kinderen. Schoolgebouwen waarin ruimte is voor begeleiding en ondersteuning, net als ruimte om samen te komen en elkaar te ontmoeten. Met schoolpleinen waar gespeeld en geleerd kan worden. Gebouwen die bovendien een werkomgeving bieden die motiverend is voor alle medewerkers. Kortom: schoolgebouwen die functioneel, veilig, gezond, uitdagend en duurzaam zijn.

'Als je moeite hebt met basisvaardigheden, vind je minder snel een baan, heb je minder grip op je administratie en geldzaken en kun je minder gezond leven.'

Elke nieuwkomer hoort erbij vanaf dag één

Voor ons staat voorop dat iedereen erbij hoort. We willen dat nieuwkomers vanaf dag één volwaardig meedoen in onze samenleving, het liefst via betaald werk. Bij de groep nieuwkomers zit nog heel veel onbenut talent. Dat willen we veranderen. Daarom investeren we in de maatschappelijke participatie van nieuwkomers. Met cultuurvertalers en sleutelpersonen zetten we gericht ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid in, zodat nieuwkomers hun weg kunnen vinden in onze samenleving.

Basisvaardigheden op orde

Veel mensen hebben moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Vaak hebben ze dan ook beperkte digitale vaardigheden. Goede basisvaardigheden zijn belangrijk om mee te kunnen doen in de samenleving. Basisvaardigheden zijn overal bij nodig, bijvoorbeeld bij het gebruik van een smartphone, om de bijsluiter van medicijnen te lezen, om bij de kassa wisselgeld na te tellen of om (klein)kinderen voor te lezen. Mensen die moeite hebben met basisvaardigheden, vinden minder snel een baan, hebben minder grip op de administratie en geldzaken en kunnen minder gezond leven. Kortom, ze kunnen dan minder goed meedoen in de samenleving. Dat heeft grote impact op het persoonlijk leven. Als de basisvaardigheden op orde zijn, zijn mensen zelfstandiger. Het draagt bij aan (meer) zelfredzaamheid, (arbeids)participatie en gezondheid. We willen drempels wegnemen en kansen creëren. Iedereen die moeite heeft met basisvaardigheden, krijgt de kansen om via een passend leertraject die vaardigheden verder te ontwikkelen.

4.4 Gezond en gelukkig leven

We wensen elkaar bij gelegenheid een goede gezondheid toe. Een goede gezondheid is een groot goed. Mensen in Nederland leven langer dan ooit. Maar er zijn ook grote verschillen in gezondheid.

Gezondheid en bestaanszekerheid zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Op individueel niveau, want een goede gezondheid is een belangrijk onderdeel van bestaanszekerheid. Maar ook op samenlevingsniveau, op het niveau van de publieke gezondheid. Bestaansonzekerheid heeft een negatief effect op de mentale en fysieke gezondheid van mensen. Het vermogen van mensen gezond te zijn en te blijven wordt mede bepaald door de omstandigheden waarin ze leven, werken, leren, wonen en ouder worden.

Onze gemeente kent alle problematiek van de grote stad, maar dan op kleinere schaal. De gezondheidsrisico's verschillen van wijk tot wijk, maar ook per doelgroep. Met sociaaleconomische gezondheidsverschillen wordt bedoeld de systematische verschillen in gezondheid en levensverwachting, afhankelijk van iemands positie in de maatschappij, veelal uitgedrukt in sociaaleconomische positie (SEP).

Weetje!

Theoretisch opgeleiden worden gemiddeld 5 jaar ouder en leven gemiddeld 14 jaar langer in goede gezondheid dan praktisch geschoolden. Gerelateerd aan inkomen en vermogen zijn de verschillen nog groter: de 20 procent meest welvarende mensen in Nederland worden ruim acht jaar ouder en leven 24 jaar langer in goede gezondheid in vergelijking tot de 20 procent minst welvarende mensen.

Deze sociaaleconomische gezondheidsverschillen hebben nadelige gevolgen voor de individu en de samenleving. Mensen met gezondheidsproblemen hebben een lagere kwaliteit van leven dan mogelijk had gekund. Dat is nadelig voor de mensen zelf, voor hun welzijn, onafhankelijkheid en levensgeluk. Daarnaast hebben gezondheidsproblemen een direct effect op de mogelijkheden om te werken of op een andere wijze een bijdrage te leveren aan de samenleving. De maatschappelijke en economische gevolgen van gezondheidsproblemen en van sociaaleconomische gezondheidsverschillen zijn groot. Zo is bijvoorbeeld de arbeidsdeelname van mensen met gezondheidsproblemen lager dan van gezonde mensen.

Gezondheidsproblemen brengen ook kosten met zich mee voor de mensen die met de problemen kampen en het leidt tot hoge kosten voor publieke regelingen en voorzieningen. Langer in goede gezondheid leven wordt dus steeds belangrijker, voor het welzijn van de individu en voor de hele samenleving.

Weetje!

Mensen met een lage sociaaleconomische positie (SEP) hebben een levensverwachting in goed ervaren gezondheid die 15 jaar lager is dan mensen met een hoge SEP. Bovendien leven mensen met een lage SEP gemiddeld 7 jaar korter. De helft van de Nederlandse bevolking heeft op dit moment overgewicht; mensen met een lage SEP zijn in deze groep oververtegenwoordigd. Daarnaast kampen steeds meer mensen met mentale problemen. Een burn-out is inmiddels beroepsziekte nummer één.

Het bevorderen van gezondheid en het verminderen van sociaaleconomische gezondheidsverschillen heeft een positief effect op maatschappelijke en economische ontwikkelingen. Het investeren in het voorkomen van ziekte heeft een groot economisch en maatschappelijk rendement. Het vergroten van gezondheid leidt tot minder of later gebruik van zorg. Het bevorderen van gezondheid en verkleinen van sociaaleconomische gezondheidsverschillen draagt bij aan een gezondere (beroeps)bevolking, leidt tot hogere arbeidsparticipatie en een lagere afhankelijkheid van publieke regelingen en voorzieningen.

We gaan voor een breed en integraal gezondheidsbeleid, soms gericht op alle inwoners en soms op specifieke groepen en/of wijken. We investeren in gezondheidsbevordering voor risicogroepen én een gezonde(re) samenleving in algemene zin. Daarbij zien we de kracht van sport, bewegen en cultuur. Dit is voor ons zowel een middel als een doel. Het doel is de directe beleving en het middel is de bijdrage aan meedoen, inclusie, zingeving, betere fysieke en mentale gezondheid en sociale vaardigheden. Hiermee leggen we de basis voor een gezond en gelukkig leven.

4.4.1 Onze keuzes

Gezondheid, preventie en leefstijl leidend

Wij willen dat onze inwoners gezond zijn en daarover zelf de regie hebben. Gezondheid, preventie en leefstijl zijn leidend, niet ziekte en behandeling. Wij spannen ons er maximaal voor in dat onze inwoners zich gezond en gelukkig voelen en minder zorg nodig hebben.

Positieve gezondheid

Gezondheid is veel meer dan lichamelijke en psychische gezondheid. Het gaat ook over meedoen en zingeving, een fijne woonplek en financiële onafhankelijkheid. Gezondheid is verbonden aan nagenoeg alle (beleids)domeinen en vraagt daarom een integrale aanpak. Wij hanteren een brede benadering van gezondheid. Dat doen wij vanuit het concept van Positieve Gezondheid. Met die brede benadering draag je bij aan het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. En vooral om zo veel mogelijk eigen regie te voeren. Het accent ligt niet op klachten en gezondheidsproblemen. Maar op de mensen zelf, op hun veerkracht en op wat hun leven betekenisvol maakt.

Afbeelding van een gespreksinstrument dat gebruikt wordt vanuit het concept Positieve Gezondheid.

Integrale aanpak

Gezondheid is verbonden aan nagenoeg alle beleidsdomeinen en vraagt daarom een integrale aanpak. Wij streven naar gezondheid in alle beleidsdomeinen (Health in (and for) all Policies). Daarmee werken we aan het verbeteren van de volksgezondheid door nadrukkelijk ook andere factoren dan gezondheid betreffen. Maar factoren die wel een belangrijke invloeden hebben op de algemene gezondheidstoestand. Denk aan onderwijs, voorzieningen en economie. En nadrukkelijk ook de fysieke leefomgeving. Daarom wegen we gezondheid mee bij keuzes in de fysieke leefomgeving.

Terugdringen gezondheidsachterstanden en sociaaleconomische verschillen

Een derde van onze inwoners heeft een lage sociaaleconomische positie (SEP). Het verkleinen van vermijdbare sociaaleconomische gezondheidsverschillen maakt integraal onderdeel uit van onze sociale opgaven. Wij focussen op het bieden van gelijke gezondheidskansen aan jeugd en jongeren, ouderen, mensen met een lage sociaaleconomische positie en mensen van niet-westerse komaf. Boven houden we rekening met factoren die van invloed zijn op inclusie. Er zijn enkele aandachtswijken en daar willen wij gericht op investeren.

Lokale uitvoeringskracht met Plan van Aanpak GALA

Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) richt zich op het bouwen aan een fundament voor een gerichte aanpak op het gebied van gezondheid & preventie, versterken van de sociale basis en stimuleren sport, bewegen & cultuur. Het doel is het bereiken van een gezonde generatie in 2040. Met ons lokale Plan van Aanpak GALA kunnen we ons preventief (gezondheids)beleid versterken en duurzame borgen.

Met ons lokale Plan van Aanpak GALA werken we aan vier hoofdpogaven:

1. Gezond en kansrijk opgroeien;
2. Fysiek en mentaal gezond;
3. Gezonde en sterke sociale omgeving;
4. Vitaal ouder worden.

We geven uitvoering aan concrete acties, interventies en projecten op het gebied van gezondheid, sport en bewegen. We komen tot grotere lokale uitvoeringskracht op belangrijke onderwerpen als het verminderen van eenzaamheid, toekomstbestendige mantelzorg, het versterken van mentale weerbaarheid en verslavingspreventie. Hiermee leveren we een belangrijke bijdrage aan onze opgave op het gebied van gezond en gelukkig leven.

Regionaal versnellen met Regioplan IZA

Het Integraal Zorgakkoord (IZA) is gericht op het toekomstbestendig maken van de zorg. In het IZA zijn afspraken vastgelegd tussen het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), gemeenten, zorgverzekeraars en een groot aantal partijen in de zorg (zoals overkoepelende organisaties van ziekenhuizen, geestelijke gezondheidszorg en ouderenzorg). Het IZA heeft als doel de zorg voor de toekomst goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. Naast de focus op preventie en het versterken van de eerstelijnszorg, gaat het IZA ook nadrukkelijk over het versterken van de (domeinoverstijgende) samenwerking. In het Regioplan Achterhoek IZA werken we samen met andere Achterhoekse gemeenten, zorgpartijen, zorgverzekeraar Menzis en andere maatschappelijke organisaties aan vier centrale thema's:

1. Gezond Leven en preventie
2. Veerkrachtig ouder worden
3. Mentaal gezond
4. Prettig werken in Zorg en Welzijn

Vanuit het Regioplan IZA pakken we ook onze gemeentelijke verantwoordelijkheid bij de inrichting en samenwerking voor de regionale ketenaanpakken:

Regionale ketenaanpakken

Kansrijke Start richt zich op ondersteuning van (aankomende) gezinnen in een kwetsbare situatie. De eerste 1000 dagen beginnen al vóór de bevruchting en lopen tot tot en met de leeftijd van 2 jaar. De doorlopende lijn tijdens deze eerste 1000 dagen bestaat uit het vroegtijdig signaleren van gezinnen in een kwetsbare situatie. Dit gebeurt vanuit de geboortezorg of de GGZ-zorg en het sociaal domein.

Voor de **ketenaanpak overgewicht en obesitas kinderen** geldt het belang van een brede gezinsaanpak. Voor zowel leefstijl- als niet leefstijl gerelateerde problemen. Het doel is voorkomen en verminderen van overgewicht en obesitas bij kinderen. Voor een goed werkende ketenaanpak dient er minimaal aanbod te zijn op het gebied van schuldhulpverlening, opvoedondersteuning, sport- en beweegaanbod, activiteiten op het gebied van gezonde voeding en activiteiten ter bevordering van de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen en hun gezin.

De **Gezonde leefstijlinterventie (GLI) volwassenen** richt zich op het terugdringen van overgewicht en obesitas. Hiervoor is een programma opgezet dat gericht is op de verbetering van de leefstijl, gezonder te eten en een duurzame gedragsverandering. De focus ligt op het integreren van een GLI als (medische) leefstijlinterventie in het zorg- en sociaal domein.

Welzijn op recept richt zich op inwoners met licht psychische en psychosociale klachten, zoals eenzaamheid en vastlopen in het leven. Gemeente, Buurtplein en de huisartsenzorg zijn betrokken bij Welzijn op Recept.

Voor **valpreventie** is het streven naar een gecoördineerde aanpak om valrisico's te verminderen en gezondheid te verbeteren van thuiswonende ouderen van 65 jaar en ouder. Hierbij richt de aanpak zich op opsporing van het valrisico, screenen van valrisicofactoren, valpreventieve beweeginterventies en actieve begeleiding en doorverwijzing naar structureel aanbod. Zowel vanuit het gemeentelijke als het zorgdomein zijn partners betrokken. Zoals Wmo-consulenten, beweeg- en sportprofessionals, huisartsen, thuiszorg en wijkverpleging, apothekers en paramedische zorgprofessionals.

'Voor veel inwoners is sport en bewegen een belangrijke vorm van vrijetijdsbesteding en zingeving. Maar sporten is ook gezond en draagt positief bij aan de ontwikkeling van kinderen en zorgt voor ontmoeting en verbinding.'

Wij grijpen de kansen die het Regioplan IZA biedt. Door het Regioplan creëren en versterken we domeinoverstijgende samenwerkingen en doorbreken we schotten. Denk aan de schotten tussen het sociaal domein en de ggz met het bouwen aan een ecosysteem mentale gezondheid (Mental Health Hub) of de schotten tussen het sociaal domein en het medisch domein door het uitrollen van Welzijn op Recept. Door impactvolle transformaties brengen we een versnelling aan in de kanteling van zorg naar gezondheid. Met als doel samen langer gelukkig en gezond leven.

Vergroten sportief kapitaal

Voor veel inwoners is sport en bewegen een belangrijke vorm van vrijetijdsbesteding en zingeving. Maar sporten is ook gezond en draagt positief bij aan de ontwikkeling van kinderen en zorgt voor ontmoeting en verbinding. We zien de meerwaarde van sport en een gezond leefstijl. We zetten in op het vergroten van het sportief kapitaal van onze inwoners. Dat doen we door het breder toegankelijk maken, vergroten en verbeteren van ons gemeentelijk sportkapitaal. Met aantrekkelijke accommodaties en sport- en beweegvoorzieningen in een sportlandschap dat voorbereid is op toekomstige opgaven. Met een nieuwe visie op sport en bewegen, passend bij een gemeente met een groeiambitie, maken we dit concreet.

Verbinden, verrijken en versterken met kunst en cultuur

Kunst en cultuur hebben grote bindende kracht in de samenleving. Met kunst en cultuur werken we aan het creëren van een rijke, vitale en toekomstbestendige culturele infrastructuur, waar iedereen aan mee kan doen. De kracht van kunst en cultuur helpt Doetinchem te groeien naar een aantrekkelijke, open en inclusieve gemeente waar iedereen zich laat inspireren, verwonderen en thuis voelt. Om de waarde van kunst en cultuur uit te drukken, werken met drie kapitalen. Cultureel kapitaal gaat vooral over het culturele aanbod en de culturele infrastructuur. Het sociaalmaatschappelijk kapitaal gaat over de maatschappelijke betekening van kunst en cultuur, de bijdrage aan het samenleven en sociale cohesie. Het economisch kapitaal van de cultuursector kijkt naar de culturele bedrijvigheid, de werkgelegenheid en de financiële stromen in de sector.

Sturing op de preventie-infrastructuur

In onze gemeenten kennen we reeds een sterke preventie-infrastructuur met een breed aanbod aan maatschappelijke voorzieningen en activiteiten waar mensen aan mee kunnen doen. Maar deze bereikt echter niet altijd de mensen voor wie dit is bedoeld. Dit vraagt regie en sturing vanuit de gemeente. We beleggen de coördinerende rol ten aanzien van onze kernpartijen beter dan voorheen om de synergie en integraliteit in het veld beter te borgen. Met als doel een sterke preventie-infrastructuur waarin zowel de inwoner als de professional de weg weet.

5. Aan de slag

Inclusief en divers

Het is belangrijk dat er voor iedereen een plek is in de gemeente Doetinchem. Dat betekent dat iedereen — ongeacht gender, seksuele gerichtheid, geloof, etniciteit, leeftijd of beperking — zich welkom voelt en mee kan doen. We willen dat onze inwoners zich gelijkwaardig voelen en dat iedereen dezelfde kansen heeft. We maken ons hiervoor hard en laten zien dat er geen enkele reden is om iemand buiten te sluiten. We zijn ons ervan bewust dat diversiteitsgronden invloed kunnen hebben op de acceptatie van onze inwoners. Door dit te benoemen en actief beleid te maken om dit tegen te gaan, zorgen we dat iedereen zich welkom voelt in onze gemeente.

Ruimte voor de professional en écht maatwerk

Als gemeente zijn wij kaderstellend. We geven ruimte aan onze uitvoeringsorganisatie en aan onze professionals in de uitvoering, met voldoende mandaat om te kunnen handelen in het belang van de inwoner. Veel inwoners kennen een stapeling van problemen en dan kan de complexe systeemwereld met allerlei regelingen en voorzieningen belemmerend werken. Het kan in het belang van de inwoner zijn om te komen tot een onconventionele oplossing. Wanneer professionals problemen van inwoners niet binnen de gebruikelijke regelingen kunnen oplossen, doorbreken we het geheel van regelingen om te komen tot een oplossing. Bijvoorbeeld via de doorbraakmethode (van het Instituut Publieke Waarden) of via de casustafel van Activerend Werken. Bij deze werkwijze staat niet de regeling, maar de inwoner en de situatie centraal.

Ruimte voor ontschotten

We maken ruimte voor ontschotte aanpakken en integrale samenwerkingen. Dat kan zijn op casusniveau, maar ook op collectief niveau. Door verschillende domeinen bij elkaar te werken, zoals welzijn, zorg en wonen, kunnen we komen tot een gebundelde gebiedsgerichte aanpak. Door gericht de focus te kiezen in onze buurten, wijken en dorpen realiseren we een hoger maatschappelijk en financieel rendement.

Samenwerking in de keten: van verkokering naar samenwerking

Werken aan een sociale en veerkrachtige samenleving kunnen we als gemeente niet alleen. Dat doen we iedere dag samen met al die verschillende organisaties in onze gemeente. Om de Doetinchemse aanpak met onze vijf bouwstenen en vier sociale opgaven daadwerkelijk te realiseren, moeten we samen aan de slag met onze samenwerkingspartners. We zijn op de goede weg: wij en onze samenwerkingspartners denken niet meer in 'hokjes'. Maar er is ook nog veel werk te verzetten op het gebied van samenwerking. Als gemeente hebben wij een belangrijke (wettelijke) verantwoordelijkheid in het sociaal domein. Dat vraagt om een stevige regierol. Wij pakken onze verantwoordelijkheid en gaan strak sturen, op inhoud en op het gebied van samenwerking. Zo weten de partijen waar we mee samenwerken wat wij van hen verwachten en wat zij van ons mogen verwachten. Om onze ambities en opgaven – zoals verwoord in dit beleidskader – te realiseren, werken we samen met tientallen organisaties en initiatiefnemers. Daarom zijn we kritisch met wie we samenwerken. We verwachten van de organisaties waarmee we een relatie hebben, bijvoorbeeld via een subsidie, dat zij ons gemeentelijk beleid uitvoeren. We toetsen dan ook of de aanpak en activiteiten van organisaties aansluiten bij ons beleid. We zijn een goede opdrachtgever met heldere opdrachten. Naast de inhoudelijke afspraken en opdrachten leggen we in onze afspraken met en opdrachten aan verbonden partijen en uitvoeringsorganisaties ook vast wat we verwachten op het gebied van samenwerking. Daarbij gaat het om de samenwerking met de gemeente én de samenwerking tussen de verschillende partijen, bijvoorbeeld op het gebied van de preventie-infrastructuur. Wij pakken een actieve rol, waarbij we duidelijk maken wie welke rol heeft en wat we verwachten op inhoud én de samenwerking die daarvoor nodig is.

Ondernemend partnerschap

Werken op basis van een gedeelde visie en verantwoordelijkheidsbesef draagt bij aan het realiseren van de ambities en doelstellingen in dit beleidskader. We kiezen doelbewust wie onze samenwerkingspartners zijn en hoe we daarmee samenwerken. We zorgen voor een duidelijkheid in rollen en verwachtingen. Als gemeente zijn we opdrachtgever en onze samenwerkingspartners zijn opdrachtnemer. We willen op basis van vertrouwen en partnerschap duurzame samenwerkingen aangaan met en besef van samen verantwoordelijk zijn voor het behalen van resultaten en financiële opgaven. Uiteraard ieder van de eigen rol en verantwoordelijkheid. We verwachten een ondernemende houding van onze samenwerkingspartners. We dagen onze samenwerkingspartners uit om hun expertise in te zetten. Zowel in het kader van die dienstverlening en ondersteuning die zijn aan onze inwoners leveren, als in de samenwerking om de keten te versterken en te optimaliseren.

Permanente dialoog met het maatschappelijk middenveld

Het sociaal domein stopt niet bij onze verbonden partijen en uitvoeringsorganisaties. We kennen in Doetinchem een rijk maatschappelijk middenveld, met tientallen organisaties en initiatieven die ieder dag opnieuw het leven van onze inwoners kleur geven. Denk aan (professionele) uitvoeringsorganisaties, vrijwilligersorganisaties, religieuze organisaties, sport- en culturele verenigingen, samenwerkingsverbanden, initiatieven in de wijk of buurt et cetera. Zij vormen met elkaar de haarvaten van een sociaal en veerkrachtig Doetinchem. Wij zorgen ervoor dat we in een permanente dialoog staan met het maatschappelijk middenveld. Het zijn immers de mensen achter deze organisaties en initiatieven die in contact staan met onze inwoners. Zij kunnen ons voeden met ervaringen uit de dagelijkse praktijk, door bijvoorbeeld trends en ontwikkelingen met ons te delen, mee te denken en ons kritisch te bevragen. Onze rol richting organisaties in het maatschappelijk middenveld kan per onderwerp verschillen. Soms pakken we een actieve rol, bijvoorbeeld door organisaties of initiatieven actief te ondersteunen of onderlinge verbindingen mogelijk te maken. Maar het kan ook beperkt blijven tot met elkaar de dialoog aangaan over wat we om ons heen zien gebeuren. Met elkaar in een permanente dialoog staan, betekent namelijk niet dat wij altijd een (formele) samenwerking aangaan, actief ondersteunen of financieel bijdragen. Juist in een open gesprek zijn we duidelijk over de onderlinge verwachtingen.

Doetinchem als voortrekker in de regio

Er is meer dan de gemeente Doetinchem alleen. We verbreden onze horizon en kijken om ons heen, van buiten naar binnen. We nemen actief deel aan regionale samenwerkingsverbanden. Door meer samen te werken met regionale partners kunnen we meer bereiken. We hebben namelijk veel gemeenschappelijke doelen en belangen. We willen onze rol als centrumgemeente versterken en een belangrijke speler zijn in de regio. Zo zijn we bereid een stap naar voren te doen als regionale taken georganiseerd moeten worden. We staan hier echter ook zakelijk in, want (regionale) samenwerking gaat niet ten koste van alles. We wegen vooraf zorgvuldig alle belangen voordat we ergens instappen. We willen de positie van 'de regio' en daarmee van gemeente Doetinchem versterken, de beste resultaten bereiken en de belangen van de regio en gemeente Doetinchem op de kaart zetten.

Ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid

Ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid zijn van waarde voor ons beleid én de uitvoering. Met ervaringskennis doelen we op de ervaring die iemand heeft opgedaan in het leven, bijvoorbeeld met eenzaamheid of discriminatie, leven in armoede of leven met een beperking. Terugkijken en reflecteren op deze ervaringen leveren waardevolle inzichten op. Een ervaringsdeskundige kan de ervaringen verbinden met de ervaringen van anderen en heeft geleerd, bijvoorbeeld via opleiding of de praktijk, deze kennis in te zetten voor anderen. Met ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid slaan we een brug tussen de leefwereld van onze inwoners en de complexe systeemwereld van de gemeente en andere betrokken partijen. Daarom gaan we (meer) gebruikmaken van ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid, bij het opstellen van beleid én in de uitvoering.

Communicatie, zichtbaarheid en vindbaarheid

We communiceren helder en duidelijk. We zijn inclusief en toegankelijk in onze uitingen en communicatie. Daarbij hebben we oog voor specifieke doelgroepen. In onze gemeente is een breed scala aan voorzieningen. Het is belangrijk dat inwoners, vrijwilligers en professionals weten wat er aan voorzieningen beschikbaar is. We zorgen dat de zichtbaarheid en vindbaarheid van voorzieningen op orde is. Indien nodig pakken wij onze (regie)rol door de zichtbaarheid en vindbaarheid te vergroten. Bijvoorbeeld door actief en gericht te communiceren of door de afstemming tussen verschillende samenwerkingspartners te verbeteren.

Kwaliteit en toezicht

Vanuit de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet heeft de gemeente belangrijke verantwoordelijkheden op het gebied van kwaliteit, toezicht, naleving en handhaving. Deze taken pakken wij serieus op. We geven ze vorm vanuit het vertrekpunt dat professionals de ruimte hebben om maatwerk toe te passen, met oog voor de bedoeling van de regels. Voorzieningen moeten voldoen aan hoge kwaliteitsnormen en rechtmatig en doelmatig worden ingezet. We willen waarborgen dat kwetsbare inwoners beschermd worden tegen kwalitatief slechte zorg en ondersteuning. Zorg en ondersteuning moeten effectief zijn, zodat inwoners daadwerkelijk resultaat bereiken en doelen op het gebied van op- en afschaling en door- en uitstroom gerealiseerd worden. Daarvoor zetten we verschillende instrumenten in, zoals controles en toezicht. Uitvoeringsorganisaties en gecontracteerde aanbieders moeten hun afspraken nakomen. We controleren dit. Hiermee voorkomen we dat maatschappelijke gelden op de verkeerde plek terechtkomen en gaan we fraude tegen. Het draagt ook bij aan financiële beheersbaarheid en een doelmatige besteding van maatschappelijke gelden.

Innovatie

Het sociaal domein heeft zich de afgelopen jaren sterk ontwikkeld en zal ook de komende jaren niet stilstaan. Innovatie is cruciaal om goede dienstverlening en ondersteuning aan onze inwoners te (blijven) bieden. Daarnaast kan innovatie een belangrijke bijdrage leveren aan een financieel houdbaar en betaalbaar sociaal domein. We staan open voor innovatieve voorstellen van onze samenwerkingspartners.

Dat kan zijn op het gebied van technologische innovatie, bijvoorbeeld door met techniek en technologie in te spelen op de zorgbehoeften van onze inwoners. Daarom pakken we een actieve rol binnen TZA Achterhoek (Technologie & Zorg Academie Achterhoek). Het kan ook gaan om innovatieve samenwerkingsvormen, zodat we inwoners sneller en beter kunnen helpen. Een voorbeeld is de innovatieve samenwerking rondom de Mental Health Hub, waarbij we met ketenpartners werken aan een ecosysteem mentale gezondheid.

6. Financiën

Ontwikkelingen

We zien een toenemende vraag naar zorg en ondersteuning. Dat is onder andere het gevolg van vergrijzing, toenemende complexiteit in casuïstiek en hoge maatschappelijke druk (onder andere bij jeugd). Daarnaast hebben we te maken met forse kostenontwikkelingen bij onze verbonden partijen en uitvoeringsorganisaties. Deze organisaties kennen flinke loon- en prijsstijgingen. Met name cao-loonontwikkelingen in het sociaal domein zorgen voor kostenstijgingen. En dat in een tijd waarin gemeenten er steeds meer (wettelijke) verantwoordelijkheden bij krijgen, die we moeten uitvoeren binnen de financiële kaders.

De ontwikkelingen vragen om een permanent kritische blik op de bestedingen in het brede sociaal domein. Dit is noodzakelijk om de kosten beheersbaar te houden, zodat ook in de toekomst het sociaal domein houdbaar en betaalbaar blijft. Dit integraal beleidskader sociaal domein helpt ons daarbij. Het schept de kaders voor de ontwikkeling van het sociaal domein en draagt bij aan sturing en prioritering. We hebben de sociale opgaven benoemd met bijbehorende keuzes. Dit helpt ons bij het maken van inhoudelijke én financiële keuzes bij de transformatie van het sociaal domein.

We zorgen ervoor dat we grip houden op bestedingen, en nemen zo nodig maatregelen om binnen de financiële kaders te blijven. Dat doen we onder andere sinds medio 2023 met een pakket aan beheersmaatregelen voor Wmo en jeugdhulp. Dit pakket beheersmaatregelen bestrijkt meerdere jaren. De resultaten en effecten worden de komende jaren zichtbaar.

Rijksmiddelen voor het sociaal domein

Als gemeente hebben we voor grote delen van het brede sociaal domein de vrijheid om lokaal keuzes te maken over de besteding van de middelen. We ontvangen vanuit het Rijk middelen voor de uitvoering van de taken en kunnen eigen middelen inzetten voor taken. In eerste instantie ontvingen we van het Rijk

middelen via een zogenoemde integratie-uitkering voor de uitvoering van de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet. Bij een integratie-uitkering worden verdelingsmaatstaven vormgegeven om vervolgens op te kunnen gaan (te integreren) in het verdeelmodel van de algemene uitkering (gemeentefonds). Met ingang van 2019 is het overgrote deel van deze middelen onderdeel geworden van de algemene uitkering. De taken in het sociaal domein zijn integraal onderdeel van de reguliere taken van de gemeente en vallen onder de autonomie van de gemeente. Er is geen een-op-eenkoppeling te maken tussen onze huidige bestedingen voor Wmo en jeugdhulp en de voormalige integratie-uitkering tot 2019.

De financiering vanuit het Rijk aan gemeenten kent op dit moment grote onzekerheid. De structurele financiering vanuit het Rijk staat onder druk. Er zijn onzekerheden over de omvang van het gemeentefonds en de toekomstige financieringssystematiek vanuit het Rijk. Ook is er onzekerheid over beoogde besparingen, onder andere rondom de Hervormingsagenda Jeugd. We zien in toenemende mate dat er incidentele financiering beschikbaar komt vanuit het Rijk, met veel administratieve verantwoordingslasten. Vaak gaat dit via zogenoemde SPUK's (Specifieke Uitkeringen). Dit zien we onder andere bij de bekostiging van afzonderlijke projecten, maar ook bij de financiën voor grote programma's als het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA). Het is onduidelijkheid hoe tijdelijk deze financiering is. Deze onzekerheden onderstrepen de urgentie om kritisch te zijn op uitgaven in het sociaal domein en onze middelen zo verantwoord, effectief en efficiënt mogelijk in te zetten. We blijven lobbyen bij het Rijk over de belangrijkste (financiële) knelpunten in het sociaal domein. We steunen dan ook de oproep van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) aan het Rijk om met voldoende financiële middelen over de brug te komen.

Houdbaar en betaalbaar sociaal domein

We zijn en blijven kritisch op de besteding in het brede sociaal domein. We zorgen ervoor dat we grip houden, met een houdbaar en betaalbaar sociaal domein als doel. We gaan verantwoord, effectief en efficiënt om met de middelen die we beschikbaar hebben. We gaan uit van actuele (realisatie)cijfers en stemmen de begroting daarop af. We monitoren zorgvuldig en zo actueel mogelijk, waarbij we rekening houden met verwachte financiële ontwikkelingen. We begroten alleen budget dat we echt nodig hebben en we verantwoorden op daadwerkelijk resultaat. Daarbij houden we rekening met demografische ontwikkelingen. Tekorten en overschotten trachten we binnen programma 2 van de begroting (Sociale en veerkrachtige samenleving) op te vangen.

De meerjarenbegroting dient als financieel kader waarbinnen we ons beleid taakstellend uitvoeren. We voeren ons bestaand beleid in principe uit binnen de bestaande budgetten, zoals opgenomen in de begroting 2024 en verder. Op basis van een actuele, reële meerjarenbegroting monitoren we de financiële ontwikkelingen. Via de jaarlijkse Planning- & Controlcyclus (P&C-cyclus) is de gemeenteraad aan zet om te sturen, keuzes te maken en de begroting aan te passen als dat nodig is.

Financiële schotten wegnemen

Waar passend en van inhoudelijke én financiële meerwaarde passen we ontschotte budgetten toe. Als we bijvoorbeeld door een investering in bestaanszekerheid de inzet van jeugdhulp kunnen voorkomen, dan doen we dat. Daarmee voorkomen we (onnodige) inzet van jeugdhulp (inhoudelijk doel) en hoge uitgaven (financieel doel). Zo kunnen we een inhoudelijke én financiële transformatie realiseren.

Financiering maatschappelijke initiatieven

We zijn kritisch bij de financiering van onze verbonden partijen en maatschappelijke initiatieven. (Nieuwe) initiatieven moeten niet alleen een bijdrage leveren aan onze inhoudelijke ambities en opgaven, ze moeten ook passen binnen onze financiële kaders en een bijdrage leveren aan een

houdbaar en betaalbaar sociaal domein. We verwachten dan ook dat organisaties de maatschappelijke kosten en baten in beeld brengen. Bijvoorbeeld met maatschappelijke kosten-batenanalyses en door te onderbouwen op welke wijze preventieve inzet (extra) hoge kosten voor maatwerkvoorzieningen Wmo of individuele voorzieningen jeugdhulp voorkomt.

Inspelen op financiële kansen

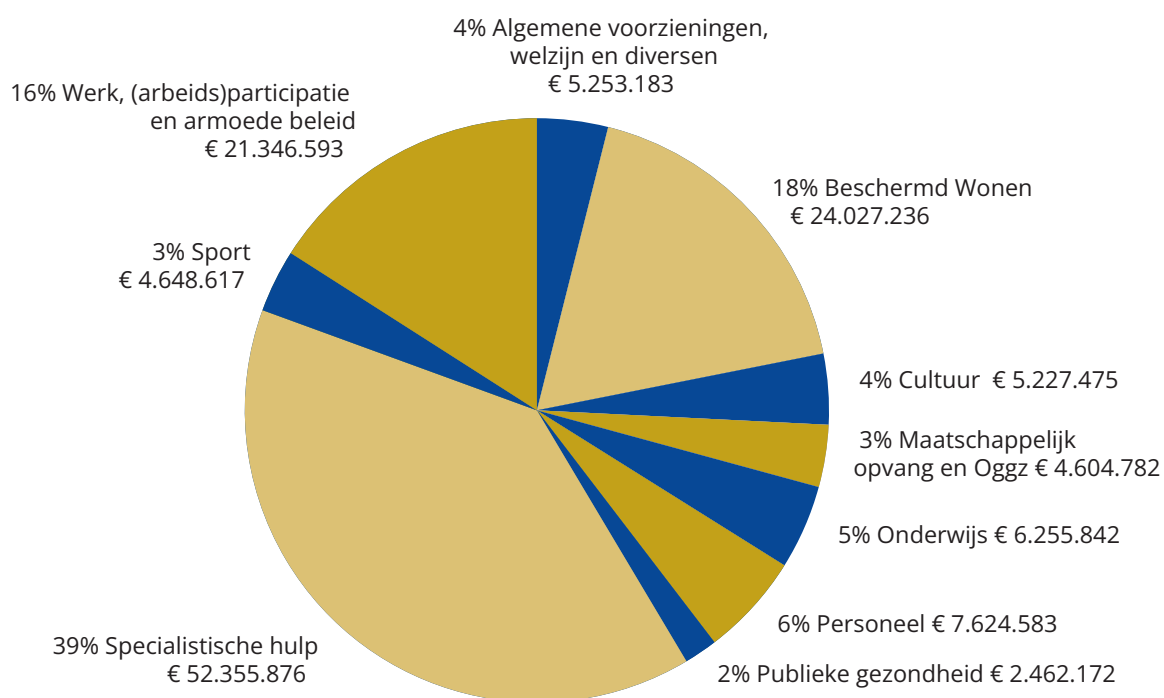
Vanuit grote (Rijks)programma's en subsidieregelingen dienen zich significante budgetten en projecten aan. Wij zorgen dat we hier vooraan staan. Denk aan de financiële middelen vanuit het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). De Regiodeal Achterhoek en de uitwerking van het rapport 'Elke Regio Telt' bieden kansen voor onze gemeente. Daar zetten we maximaal op in.

Kostenbewust

In het sociaal domein kennen we maar beperkt eigen bijdragen van onze inwoners voor de zorg en ondersteuning die zij ontvangen. Zo kent de Jeugdwet op dit moment geen eigen bijdrage en is de eigen bijdrage binnen de Wmo zeer beperkt (op dit moment via het abonnementstarief*. Hierdoor zijn onze inwoners zich minder bewust van de kosten van de hulp en ondersteuning. We mogen de financiële eigen kracht van inwoners volgens de wettelijke kaders niet meenemen bij de beoordeling van aanvragen voor maatwerkvoorzieningen Wmo en individuele voorzieningen jeugdhulp. Wel gaan we de inwoners en de professionals (meer) bewust maken van de kosten, bijvoorbeeld door dit onderwerp van gesprek te maken en de bedragen op te nemen in de beschikkingen.

Huidige kosten

In onderstaande figuur zijn de begrote uitgaven voor 2024 voor het programma 2 Sociale en veerkrachtige samenleving in beeld gebracht (bron: begroting gemeente Doetinchem 2024, raadsbesluit 2 november 2023).

* Op 1 januari 2024 is de hoogte van de eigen bijdrage (abonnementstarief) voor ondersteuning vanuit de Wmo maximaal € 20,60 per maand. Er is wetgeving in voorbereiding voor het herinvoeren van een inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor Wmo-voorzieningen.

Toelichting clusters:

Specialistische hulp

In het cluster specialistische hulp gaat het om de begrote uitgaven voor de verschillende vormen van maatwerkvoorzieningen Wmo en individuele voorzieningen jeugdhulp (geïndiceerde hulp en ondersteuning). Hier zijn ook de uitvoeringskosten voor Buurtplein opgenomen.

Beschermd wonen

In het cluster beschermd wonen zijn de begrote uitgaven voor maatwerkvoorzieningen Wmo beschermd wonen opgenomen. Dit is het budget voor de uitvoering van taken voor de functie van centrumgemeente voor Wmo beschermd wonen.

Werk, (arbeids)participatie en armoedebeleid

In dit cluster vallen onder andere de begrote uitgaven voor de uitvoering van de Participatiewet en de sociale werkvoorziening (Wsw). De budgetten voor verschillende inkomensregelingen, kwijtscheldingsregelingen, het meedoenarrangement en schulddienstverlening komen hier terug. Ook de budgetten voor de uitvoering van de taken voor de functie van centrumgemeente Arbeidsmarktregio Achterhoek vallen in dit cluster.

Personeel

Het gaat hier om de salarislasten vanuit de diverse gemeentelijke teams die worden toegedeeld aan de diverse inhoudelijke budgetten (uit de andere clusters).

Onderwijs

Bij het cluster onderwijs gaat het onder andere om de begrote uitgaven op het gebied van onderwijs-huisvesting, onderwijsachterstandenbeleid, peuteropvang, leerlingenvervoer, leerplicht, doorstroompunt (voorheen RMC) en volwasseneducatie,

Algemene voorzieningen, welzijn en diversen

In dit cluster zijn de begrote uitgaven voor algemene voorzieningen als de Stadskamer opgenomen. De budgetten voor vrijwilligers- en mantelzorgbeleid, wijkgericht maatwerk, bewonersinitiatieven en activiteiten vanuit de Wet Inburgering komen hier terug. Net als diverse budgetten voor preventieve activiteiten. Ook de incidentele middelen voor de noodopvang en ondersteuning van Oekraïense vluchtelingen is hier opgenomen.

Cultuur

In het cluster Cultuur gaat het onder andere om de begrote uitgaven voor Amphion Cultuurbedrijf, Bibliotheek West-Achterhoek, Stadsmuseum en evenementenbeleid.

Sport

In het cluster Sport zijn de begrote uitgaven voor Sport-ID, binnen- en buitensportaccommodaties en sport- en beweegstimulering opgenomen.

Maatschappelijke opvang en OGGZ

In dit cluster zijn de begrote uitgaven voor maatschappelijke opvang en openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ) en vrouwenopvang opgenomen. Daarnaast gaat het onder andere om de budgetten voor vrouwenopvang en zorg in het kader van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) en de Wet zorg en dwang (Wzd). Dit is het budget voor de uitvoering van taken voor de functie van centrumgemeente voor maatschappelijke opvang en OGGZ.

Publieke gezondheid

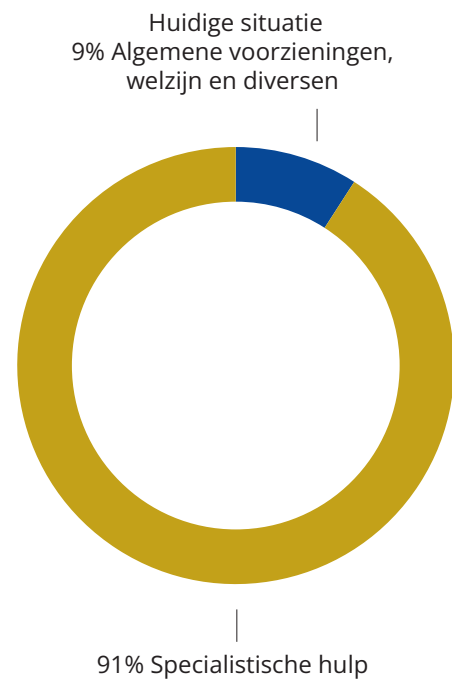
In dit cluster zijn onder andere de begrote uitgaven voor de GGD Noord- en Oost-Gelderland (NOG) opgenomen. Ook budgetten voor het Integraal Zorgakkoord (IZA) vallen onder dit cluster.

Financiële kanteling

Uit het cirkeldiagram wordt duidelijk dat een groot deel naar (dure) specialistische hulp gaat. Programma 2 Sociale en veerkrachtige samenleving bestaat voor 39% uit specialistische hulp (maatwerkvoorzieningen Wmo en individuele voorzieningen jeugdhulp). Naar andere onderdelen van het sociaal domein gaat relatief gezien veel minder budget. 4% van Programma 2 Sociale en veerkrachtige samenleving gaat naar het cluster Algemene voorzieningen, welzijn en diversen. De verhouding is 91% (specialistische hulp) en 9% (algemene voorzieningen, welzijn en diversen).

We willen een financiële kanteling realiseren. Met dit integraal beleidskader sociaal domein zetten we stevig in op preventie en normaliseren. We stellen het gewone leven centraal. De inzet van professionele (geïndiceerde) hulp willen we afschalen, beperken en voorkomen, om het sociaal domein in de toekomst houdbaar en betaalbaar te houden.

Dat betekent dat we sturen op minder specialistische hulp en meer algemene voorzieningen en welzijn. Het aandeel algemene voorzieningen en welzijn gaat relatief groeien en het aandeel specialistische hulp moet relatief kleiner worden. Zoals hieronder is afgebeeld.

▼

Huidige situatie
Algemene voorzieningen, welzijn en diversen

Algemene voorzieningen, welzijn en diversen

7. Monitoring

Met dit integraal beleidskader sociaal domein streven we naar een sociale en veerkrachtige samenleving door samen te groeien en gewoon te doen. Maar met alleen het opschrijven van onze ambities, komen we er niet. We moeten ook monitoren of we op de goede weg zijn. Daarbij kijken we of de ingeslagen weg, met de focus op de vier sociale opgaven met bijbehorende keuzes, effect heeft. Zodat we vervolgens kunnen bijstellen en bijsturen.

Dit Integraal beleidskader sociaal domein zet onze strategische koers uit. Het is een document op hoofdlijnen. De uitwerking krijgt vorm via vier uitvoeringsagenda's met concrete doelen en deelopdrachten. Per uitvoeringsagenda werken we een monitoringsplan uit.

Tellen en vertellen

Meten is weten. Om gericht(ere) beleidsinterventies te doen, onderbouwen we onze keuzes. Dat doen we vanuit het principe 'tellen en vertellen'. Met tellen doelen we op de 'harde' data (zoals cijfers en andere kwantitatieve gegevens). We hebben al heel veel data, maar maken er nog niet altijd optimaal gebruik van. Daarom gaan we meer gebruikmaken van onze eigen data en data van anderen. Denk aan beschikbare gegevens van aanpalende wetten (zoals de Wet Langdurige zorg en de Zorgverzekeringswet). Cijfers en 'harde' data alleen zeggen niet alles. Daarom kiezen we ook voor kwalitatieve, 'warme' data, oftewel het 'vertellen'. Met 'vertellen' doelen we op de ervaringsverhalen: we gaan op zoek naar de verhalen achter de cijfers.

Monitoring

Voor de monitoring sluiten we zoveel als mogelijk aan bij monitoren en indicatoren die er al zijn. Denk aan de gezondheidsmonitoren van de GGD Noord- en Oost-Gelderland, onze lokale monitor voor maatwerkvoorzieningen Wmo en individuele voorzieningen jeugdhulp, de cliëntervaringsonderzoeken voor Wmo en jeugdhulp en de wijkmonitor die in ontwikkeling is. Hiermee benutten we kennis en gegevens die er al zijn en voorkomen we (extra) administratieve lasten voor onszelf en onze samenwerkingspartners. Het is belangrijk om te beseffen dat het in beeld brengen van resultaten en effecten binnen het sociaal domein lastig kan zijn, onder andere vanwege externe ontwikkelingen waarop we als gemeente geen of slechts beperkt invloed hebben. Voorbeelden hiervan zijn demografische en maatschappelijke ontwikkelingen of (beleids)keuzes van andere overheden. De resultaten en effecten van onze keuzes zijn vaak pas op langere termijn zichtbaar, denk aan onze inzet op preventie. We kiezen daarom ook bewust voor een langetermijnaanpak. Onze keuzes hebben niet alleen effect op ons gemeentelijk sociaal domein, maar ook op andere domeinen. Zo heeft onze inzet op preventie ook invloed op het medisch domein (Zorgverzekeringswet) en de langdurige zorg (Wet langdurige zorg). Daarom is het belangrijk om de (keten) samenwerking met andere domeinen op te zoeken en te versterken.

Looptijd en evalueren

We kiezen voor een looptijd tot 2036. Dit is in lijn met andere (overkoepelende) beleidsstukken, zoals de Omgevingsvisie 'Doetinchem, kloppend hart van de Achterhoek'. Met een langetermijnvisie kunnen we een duurzame verandering teweegbrengen. Over twee jaar (in 2026) maken we een eerste tussenstand op. Dit is een eerste pijlpaal op weg naar 2036. Het wordt nog geen volwaardige evaluatie, want daar is het dan nog te vroeg voor. We maken de balans op op basis van 'tellen en vertellen'. Zie het als 'De staat van het sociaal domein' in 2026. Over vier jaar komen we met een volwaardige evaluatie van dit beleidskader. Op basis van die evaluatie komen we met voorstellen voor de periode daarna.

Bijlage 1

Conclusies en aanbevelingen beleidsevaluatie sociaal domein gemeente Doetinchem 2023

Hieronder zijn de conclusies en aanbevelingen opgenomen uit het rapport 'Beleidsevaluatie sociaal domein gemeente Doetinchem'. De evaluatie is in opdracht van de gemeente Doetinchem uitgevoerd door het Evaluatiebureau Publieke Gezondheid van de GGD Noord- en Oost-Gelderland (NOG). Het Evaluatiebureau is een initiatief van de Academische Werkplaats AGORA, dat een samenwerkingsverband is tussen GGD-NOG en Wageningen University & Research (UR).

Het rapport is een bijlage bij raadsbesluit d.d. 6 juli 2023 Evaluatie beleidskader sociaal domein 2017-2020. Bron: Rapport beleidsevaluatie sociaal domein gemeente Doetinchem, mei 2023.

Conclusies

Uit het evaluatieonderzoek dat in 2023 heeft plaatsgevonden op basis van de deskresearch en de groepsinterviews trekken onderzoekers van de GGD-NOG de volgende conclusies:

1. De meeste inwoners ervaren voldoende eigen regie; er zijn ook kwetsbare groepen.

De meeste inwoners van Doetinchem ervaren voldoende regie over hun eigen leven en kunnen zichzelf goed redden, al dan niet met hulp vanuit hun sociale netwerk. Ongeveer vier op de vijf volwassenen en ouderen in de gemeente Doetinchem geven aan dat hun leven betekenis en doel heeft. Vier op de vijf volwassenen hebben betaald werk en veruit de meeste kinderen en jongeren zitten op school en/of zijn aan het werk. De algemene indruk is dat de eigen regie van inwoners de afgelopen jaren is toegenomen. Er zijn echter nog steeds kwetsbare groepen die zichzelf niet of onvoldoende kunnen redden in de steeds ingewikkelder wordende samenleving. Hierbij kunnen we denken aan mensen met een licht verstandelijke of lichamelijke beperking, mensen met psychiatrische of verslavingsproblematiek, mensen met beperkte digitale, taal- en/of gezondheidsvaardigheden, dementerende ouderen en mensen die de zorg wantrouwen of zich schamen om hulp te vragen. Met de inzet van buurtcoaches wordt zoveel mogelijk geprobeerd om deze groepen in beeld te brengen en aandacht te geven.

2. In de gemeente is een ruim en laagdrempelig aanbod van voorzieningen op maat.

Inwoners die ondersteuning nodig hebben, kunnen gebruik maken van hulp en ondersteuning die in de gemeente wordt geboden. Een deel van hen is al goed geholpen met het brede palet van algemene voorzieningen dat de gemeente Doetinchem biedt en waar ook steeds meer gebruik van wordt gemaakt. Denk hierbij aan vele verenigingen in de gemeente Doetinchem op het gebied van sport, cultuur en recreatie, vrijwilligersorganisaties, mantelzorgondersteuning, ontmoetingspunten en de Stadskamer. Het betreft onder andere activiteiten die in het kader van universele preventie beschreven zijn in de Lokale Preventieagenda 'Gewoon Gezond Leven' en waar een belangrijke rol is weggelegd voor de volgende kernpartners: Bibliotheek Doetinchem, Buurtplein B.V., Amphion Cultuurbedrijf en Sport-ID. Een kanttekening bij het ruime aanbod aan voorzieningen in de gemeente Doetinchem is dat men het overzicht soms mist. Dit geldt zowel voor professionals als voor de inwoners.

3. Voor inwoners van de gemeente zijn er veel mogelijkheden om zinvol deel te nemen aan de samenleving.

Een zinvolle deelname aan de samenleving is voor een groot deel van de inwoners van Doetinchem mogelijk. Hiervoor biedt gemeente een breed palet van voorzieningen zoals bij punt 2 genoemd. Zo'n driekwart van de volwassenen en ouderen in de gemeente Doetinchem ervaart dat de dingen die hij/zij doet belangrijk zijn. Vier op de vijf volwassenen hebben betaald werk, 29% van de volwassenen en ouderen doet vrijwilligerswerk en de meeste kinderen en jongeren ontvangen onderwijs en/of werken. De gemeente biedt via Laborijn tal van mogelijkheden om te kunnen participeren en zo zinvol deel te nemen aan de samenleving. De dienstverlening van Laborijn lijkt verbeterd te zijn doordat (intensiever) wordt samengewerkt met zorgaanbieders en Buurtplein. Daarnaast biedt bijvoorbeeld de implementatie van Smpel Switchen nieuwe mogelijkheden om beter te kunnen inspelen op passende participatie bij wisselende omstandigheden. Toch blijft aandacht nodig voor groepen die nog onvoldoende deelnemen aan de samenleving (bijv. mensen met een beperking en mensen die uit zichzelf geen ondersteuning zoeken).

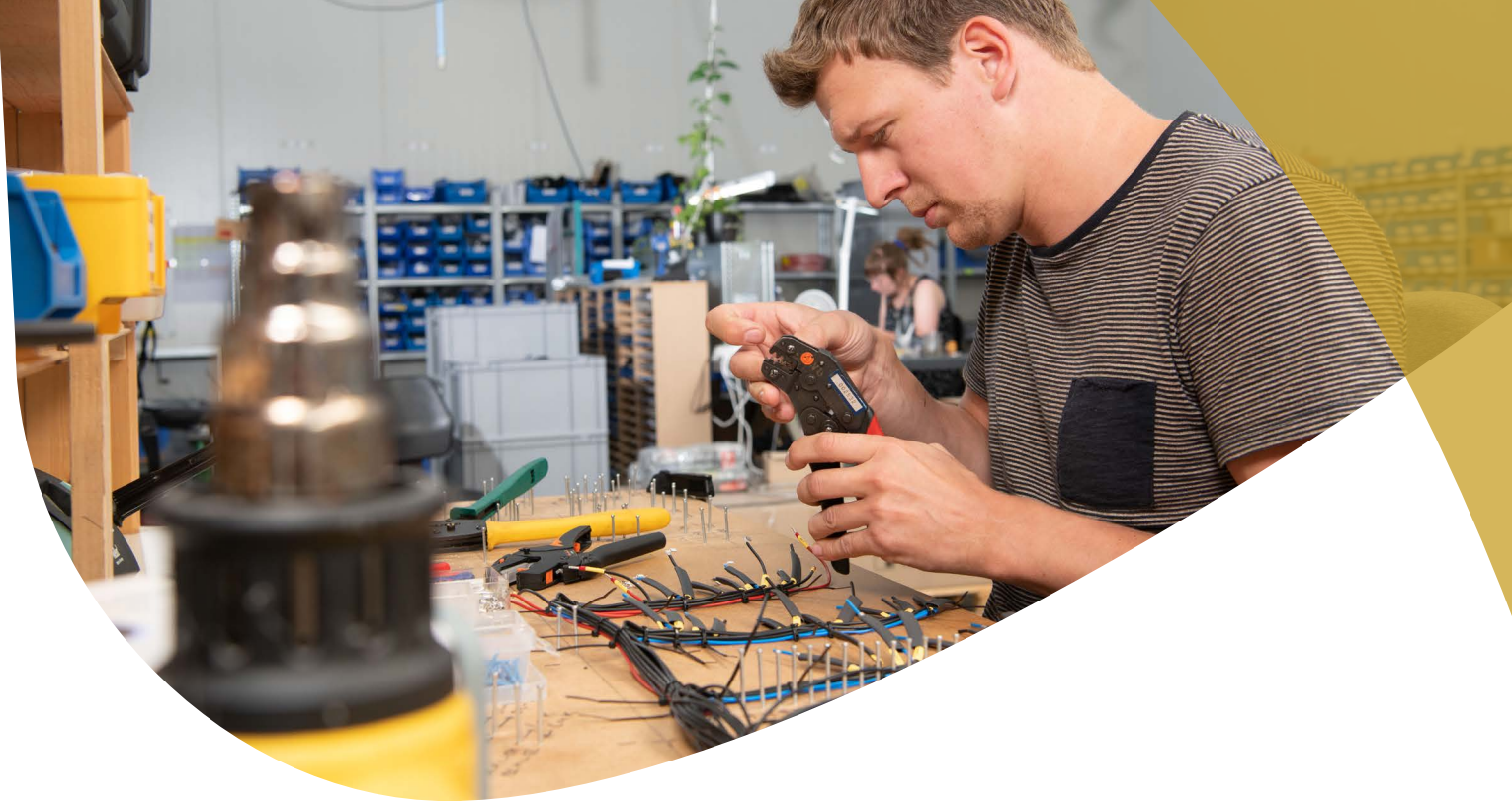
4. Vroegsignalering en preventie laten positieve resultaten zien; er is ook nog winst te behalen.

In de gemeente Doetinchem wordt veel georganiseerd dat valt onder de noemer van 'vroegsignalering en preventie', zoals een groot deel van de hierboven genoemde algemene voorzieningen. De gemeente voert hierin de regie, zorgt voor financiële ondersteuning en voor de verbinding tussen de verschillende beleidsterreinen. Vooral Buurtplein doet veel op het terrein van vroegsignalering en preventie, al is dat in de afgelopen jaren door bezuinigingen en de coronapandemie in de knel gekomen. In 2023 zijn vroegsignalering en preventie weer als één van de kerntaken van Buurtplein opgenomen.

Het lijkt erop dat vroegsignalering en preventie hun vruchten beginnen af te werpen. Initiatieven die de afgelopen jaren zijn opgezet en positieve resultaten laten zien, zijn onder andere de inzet van de POH-Jeugd, Welzijn op recept, de Stadskamer, de betrokkenheid van Laborijn bij speciaal onderwijs en nauwere samenwerking tussen Laborijn en Buurtplein. Naast deze positieve resultaten is er nog winst te behalen, onder andere door een betere samenwerking tussen verschillende partijen en domeinen, het (eerder) delen van informatie tussen partijen en het inzetten op preventie door Laborijn. Daarnaast is het belangrijk dat inwoners zich meer bewust worden van de mogelijkheid om oplossingen te zoeken in het eigen netwerk in plaats van dat zij (meteen) een beroep doen op professionele hulp.

5. Over het algemeen wordt meer ruimte voor creatieve oplossingen en innovatie ervaren, maar er liggen ook nog uitdagingen.

Het nieuwe inkoopbeleid (dat in juli 2022 is ingegaan en waarvan de overgangperiode tot 1 april 2023 liep heeft als doel tot een resultaatgerichte werkwijze te komen waarin de vraag van de cliënt (nog meer dan voorheen) centraal staat. In de nieuwe werkwijze bepaalt niet langer de gemeente welke zorg wordt ingezet voor de inwoner, maar doen gemeente, zorgaanbieder en inwoner dit samen. Het zoeken naar passende oplossingen voor de cliënt en de mogelijkheid om daarbij creatieve oplossingen te bedenken, wordt vooral door de medewerkers van Buurtplein en Laborijn als positief ervaren. Zij geven aan meer ruimte te ervaren dan in het verleden. Wanneer professionals van organisaties waarmee samengewerkt wordt deze ruimte onvoldoende krijgen, kan dat belemmerend werken. Regels die belemmerend werken zijn voornamelijk landelijke regels, zoals de overgang van Jeugdwet naar Wmo bij 18 jaar, inkomensregelingen en verschillende financieringspotjes waarmee niet gemakkelijk geschoven kan worden. Externe professionals lopen tegen de nieuwe werkwijze aan. Zij vinden dat door de nieuwe werkwijze de integraliteit en de eigen regie van de cliënt afneemt en cliënten niet meer vrij zijn om te kiezen waar zij geholpen willen worden. De ervaring van de externe professionals is dat de ruimte voor creatieve oplossingen verdwijnt. Dit is in tegenstelling met het doel van de nieuwe werkwijze.

Over het algemeen geven Wmo-cliënten aan dat zij zich beter redden door de ondersteuning die zij krijgen en ervaren zij door de ondersteuning een betere kwaliteit van leven. Ook bij cliënten die Jeugdhulp hebben aangevraagd, leidt dit meestal tot resultaat: gemiddeld genomen geeft 80% van de (ouders van) jeugdigen aan resultaat te zien op het gebied van opgroeien, zelfstandigheid en zelfredzaamheid.

Om maatwerk goed af te stemmen op de ondersteuningsbehoefte geven consultants aan dat zij vooral bij de screening/intake aandacht besteden aan de vraag-achter-de-vraag. Wanneer er meer speelt dan de primaire ondersteuningsvraag, verwijzen zij cliënten door of stemmen zij af met andere partijen. Uit de cliëntervaringsonderzoeken blijkt dat cliënten over het algemeen positief terugkijken op de manier waarop naar hen is geluisterd en samen met hen naar een vaak passende oplossing is gezocht voor de hulpvraag.

6. Het uitgangspunt één huishouden, één plan, één regisseur is in de praktijk niet altijd werkbaar

Het uitgangspunt één huishouden, één plan, één regisseur heeft als doel dat inwoners, ongeacht hun inhoudelijke vraag, kunnen rekenen op een duidelijk aanspreekpunt, een heldere werkwijze en eenduidige afspraken over wat zij van de gemeente en de eventuele ondersteuning mogen verwachten. In de praktijk blijkt dat niet altijd duidelijk is wie de regie heeft en welke organisatie wat doet. Ook blijkt de term één huishouden, één plan, één regisseur niet bij alle professionals bekend te zijn. De vraag wie de regie heeft, is voornamelijk onduidelijk en lastig wanneer er sprake is van complexe casussen. Of het principe één huishouden, één plan, één regisseur werkt, kan ook afhankelijk zijn van de medewerker. En soms is er sprake van meerdere plannen en meerdere regisseurs. Bij casuïstiek binnen de Jeugdwet is vaker duidelijk wie de regie heeft dan bijvoorbeeld bij casuïstiek binnen de Wmo. Verschillende registratiesystemen maken het werken conform één huishouden, één plan, één regisseur soms moeilijk. Informatie is lastig uit te wisselen en ook de AVG helpt daarin niet mee.

7. De gemeente zet steeds meer in op integraal werken en samenwerken, maar het is in de praktijk niet altijd goed toe te passen.

Vanuit de gemeente wordt steeds meer ingezet op integraal beleid en het samenwerken tussen organisaties om bijvoorbeeld complexe problematiek domeinoverstijgend aan te kunnen pakken of een snellere matching van zorgvraag en aanbieder te bevorderen. De uitvoeringsorganisaties ervaren vooral dat de interne samenwerking goed verloopt. Externe professionals kunnen elkaar ook steeds beter vinden. Ook lijkt het erop dat de samenwerking goed verloopt wanneer dit is opgezet vanuit een gezamenlijk project. Wanneer er tussen verschillende uitvoeringsorganisaties en -domeinen moet worden samengewerkt, lijkt dit nog minder goed te lukken. Soms zijn er bijvoorbeeld andere belangen, of is het onduidelijk uit welk potje iets gefinancierd moet worden. Wanneer professionals elkaar kennen, lijkt integrale samenwerking beter te verlopen. Verbeterpunten die genoemd worden, liggen op het gebied van 'ontschotten' en op afstemming en communicatie tussen de gemeente en de verschillende uitvoeringsorganisaties. Uit de cliëntervaringsonderzoeken Jeugd blijkt overigens wel dat het merendeel van de cliënten tevreden is over de samenwerking tussen organisaties.

8. De gemeente biedt een breed aanbod van voorzieningen om inwoners een veilige plek te kunnen bieden. De uitdaging ligt vooral op het gebied van beschikbare huisvesting.

Wanneer een inwoner de thuissituatie moet verlaten, vanwege bijvoorbeeld een huisuitzetting, verslavings- en/of schuldenproblematiek, geestelijke gezondheidsproblematiek of huiselijk geweld is de gemeente verantwoordelijk voor het bieden van een veilige plek. Iemand kan er ook (in meerdere of mindere mate) zelf voor kiezen om een zwervend bestaan te leiden.

Gemeente Doetinchem is als centrumgemeente verantwoordelijk voor Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang in de Achterhoek. De gemeente biedt onder andere inloopvoorzieningen, beschermd wonen, bemoeizorgteams, nazorg ex-gedetineerden en een regieteam zorg en veiligheid. Dit loopt over het algemeen goed. In de periode van 2017 tot heden is de gemeente bezig geweest met een brede aanpak. Het betreft het opstellen van beleid, het inrichten van voorzieningen en het opzetten van een preventieve aanpak. Zo is in de afgelopen jaren bijvoorbeeld de dag- en nachtopvang in de Achterhoek uitgebreid, zijn er extra woningen beschikbaar gesteld voor uitstroom crisisopvang, is er extra ingezet op begeleidingstrajecten en zijn afspraken met woningcorporaties gemaakt. Sinds 1 april 2023 vindt een regionale pilot (De Toekomsttuin kind- en gezinsbescherming) plaats waarbinnen wordt geëxperimenteerd met een nieuwe manier van samenwerken in de keten om de bescherming van jeugdigen te verbeteren en onveilige situaties binnen huishoudens te voorkomen.

Binnen de gemeente is veel expertise om te voorkomen dat mensen in zwaardere ondersteuning komen. Door een goede samenwerking tussen verschillende partijen kan de veiligheid het best geborgd worden. Ondanks dat er andere werkwijzen/samenwerkingen zijn op het gebied van veiligheid, wordt de functie van veiligheidsregisseur door sommigen gemist. Een ander aandachtspunt is huisvesting: de beschikbaarheid van woningen en opvangplekken. Ook wordt aangegeven dat er sprake is van een personeelstekort.

Aanbevelingen

Naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek komen de onderzoekers van de GGD-NOG te volgende aanbevelingen.

1. Verbeteren overzicht voorzieningen, signalering en ondersteuning specifieke groepen.

In de gemeente is een breed scala aan voorzieningen in het sociaal domein beschikbaar. Belangrijk is dat zowel inwoners als professionals weten wat er aan voorzieningen beschikbaar is in de gemeente Doetinchem. Een goede sociale kaart (bijv. beschikbaar via website, flyer en/of lokale krant) zou hierin ondersteunend kunnen zijn. Ook het bij elkaar te brengen en bundelen van bestaande sociale initiatieven kan hieraan bijdragen. Zo kunnen voorzieningen beter gevonden worden door de doelgroep waarvoor ze zijn opgezet en kunnen professionals makkelijker doorverwijzen.

Daarnaast kan het gebruik van voorzieningen en de zelfredzaamheid van inwoners worden gestimuleerd door:

- Een betere afstemming tussen organisaties om statushouders toe te leiden naar ondersteuning;
- Overbruggen van taalproblemen door een vertaalknop op websites, te communiceren via een tolk of meer gebruik te maken van beeldmateriaal;
- Meer in te zetten op signalering in de wijk/buurt door inwoners of mensen die werkzaam zijn in de wijk.

2. Inzicht krijgen in belemmeringen van mensen die nog onvoldoende deelnemen aan de samenleving.

Voor enkele groepen zijn er nog belemmeringen voor een zinvolle deelname aan de samenleving (bijv. mensen met een beperking en mensen die uit zichzelf geen ondersteuning zoeken). Het is van belang beter inzicht te krijgen wat deze belemmeringen precies zijn en hoe de mensen die het betreft geholpen kunnen worden.

3. Blijven investeren in preventie en stimuleren zelf- en samenredzaamheid.

Er is in de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in het zogenaamde voorliggende veld: basisvoorzieningen die inwoners helpen om zelf en met hun sociale netwerk de regie over het leven te behouden. De omslag van 'helpen en ondersteunen' naar het zoveel mogelijk inzetten van eigen kracht lijkt steeds meer gestalte te krijgen. Het blijft belangrijk om dit uit te blijven dragen, als gezamenlijke opgave. Dus ook richting de inwoners zelf. Het is van belang dat inwoners beseffen dat zij ook hulp kunnen vragen en dit ook kunnen bieden in het eigen netwerk (denk aan de burens, ouders van school, kennissen van de sport, kerk etc.), zodat voor zaken die in het eigen netwerk opgelost kunnen worden, geen beroep hoeft te worden gedaan op professionele ondersteuning.

4. Inzicht krijgen in de ervaringen met de vernieuwde werkwijze van het nieuwe inkoopbeleid.

Vanaf 1 juli 2022 is het nieuwe inkoopbeleid gestart. Het doel van het nieuwe inkoopbeleid is om mogelijkheden te bieden voor onder andere meer ruimte voor zorgaanbieders, meer ruimte om samen te werken en meer resultaatgericht te werken. Dit is een meerjarig traject en op dit moment zijn de implementatie en overgangsregeling net afgerond. Dit traject betreft een grote transformatie en cultuurverandering. De mogelijkheden die de nieuwe werkwijze biedt, worden in de praktijk (nog) niet altijd ervaren. Hierdoor wordt aanbevolen om afzonderlijke gesprekken in te plannen met alle partijen om het over de vernieuwde werkwijze op basis van het nieuwe inkoopbeleid te hebben. In deze gesprekken kan gevraagd worden naar de ervaringen tot nu toe: welke successen en knelpunten worden gezien en wat hebben de verschillende partijen van de gemeente nodig om verder te kunnen met de vernieuwde werkwijze.

5. Knelpunten wegnemen t.a.v. het werken conform één huishouden, één plan, één regisseur.

Werken conform het uitgangspunt één huishouden, één plan, één regisseur is nog niet altijd vanzelfsprekend. Het is van belang om meer duidelijkheid te scheppen in wie de regie heeft en regisseurs voldoende toe te rusten zodat zij deze rol goed kunnen oppakken. Ook het gebruikmaken van één registratiesysteem zou kunnen helpen om meer conform één huishouden, één plan, één regisseur te werken (zie ook volgende aanbeveling).

6. Bevorderen samenwerking.

Ondanks dat de gemeente steeds meer inzet op integraal beleid behoeft de samenwerking tussen organisaties volgens de professionals verbetering. Om de samenwerking te verbeteren hebben externe professionals de wens om elkaar beter te leren kennen. De aanbeveling is dan ook om netwerkdagen te organiseren met een brede opzet waar alle partijen elkaar kunnen ontmoeten. Door elkaar beter te leren kennen wordt beoogd dat partijen elkaar ook beter weten te vinden en meer/beter kunnen samenwerken.

Daarnaast kan de samenwerking bevorderd worden door één gezamenlijk registratiesysteem. Hierdoor wordt informatieverlies voorkomen en kan er gemakkelijker volgens het uitgangspunt één huishouden, één plan, één regisseur gewerkt worden. Zo kan op een AVG-vriendelijke manier informatie uitgewisseld worden en kan bijvoorbeeld in het gezamenlijke registratiesysteem de regisseur benoemd worden. Aanbevolen wordt om de mogelijkheid tot een gezamenlijk registratiesysteem te onderzoeken.

7. Oplossen knelpunten ten aanzien van beschikbaarheid opvangplekken en personeelstekort.

De gemeente biedt een breed aanbod van voorzieningen om inwoners een veilige plek te kunnen bieden. Ook is binnen de gemeente veel expertise om te voorkomen dat mensen in zwaardere ondersteuning terechtkomen. Er zijn echter ook enkele knelpunten, zoals de beschikbaarheid van woningen en opvangplekken en het personeelstekort. Aanbevolen wordt te kijken hoe deze knelpunten opgelost kunnen worden. Ook wordt door sommigen een gemeentelijke veiligheidsregisseur gemist ondanks dat er andere werkwijzen/samenwerkingen zijn op het gebied van veiligheid. Mogelijk is dit niet bij iedereen bekend. Aanbevolen wordt om dus meer in te zetten op de bekendheid met deze andere werkwijzen en samenwerkingsmogelijkheden op het gebied van veiligheid.

8. Opstellen SMART-kaderpunten die goed gemonitord kunnen worden.

In het huidige beleidskader zijn de kaderpunten niet SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdsgebonden) geformuleerd. Hierdoor is in dit evaluatieonderzoek geprobeerd de kaderpunten te operationaliseren met de bronnen die aanwezig zijn. Doordat bij het opstellen van de kaderpunten geen rekening is gehouden met hoe ze geëvalueerd moeten worden, zijn er nu indicatoren geformuleerd die de lading van het kaderpunt niet geheel kunnen dekken. Het is daarom aan te bevelen om bij het nieuwe beleidskader vooraf te formuleren hoe het beleidskader geëvalueerd kan worden, zodat er gemonitord kan worden. Mogelijk kan hiervoor de 'Brede monitor', die nu in ontwikkeling is, ingezet worden.

Bijlage 2

Inhoudelijke uitgangspunten en richtinggevende principes voor het nieuwe beleidskader sociaal domein

De gemeenteraad heeft in juli 2023 in een raadsbesluit de inhoudelijke uitgangspunten en richtinggevende principes vastgesteld. De inhoudelijke uitgangspunten en richtinggevende principes vormden de basis voor de uitwerking voor 'Samen groeien [gD] gewoon Doen - Integraal beleidskader sociaal domein 2024-2036.

Inhoudelijke uitgangspunten voor het nieuwe beleidskader sociaal domein

1. We investeren in preventie als basis voor ons sociaal beleid

Krachtig sociaal beleid begint bij preventie. We kiezen nadrukkelijk voor een stevige inzet op preventie en gezondheidsbevordering. De afgelopen jaren hebben we belangrijke stappen gezet op het gebied van preventie en gezondheid. We gaan voor een breed en integraal preventiebeleid. Soms gericht op alle inwoners en soms op specifieke groepen en/of wijken. We investeren in gezondheidsbevordering voor risicogroepen én een gezond-de(re) samenleving in algemene zin.

Met gerichte maatregelen voor risicogroepen focussen we ons op factoren die van invloed zijn op gezondheid en welzijn. Zoals leefstijl, sociaaleconomische omstandigheden, de fysieke omgeving en (de toegang tot) activiteiten en voorzieningen. We willen extra aandacht geven aan preventie vóórdat een zorg- of ondersteuningsvraag bestaat. Voorkomen is immers beter dan genezen. En erger voorkomen is beter dan wachten tot het te laat is. Een krachtig preventiebeleid is dus van essentieel belang om de kanteling van zorg naar gezondheid te realiseren. Hiermee dragen we bij aan uitstel en voorkomen van behoefte aan zorg en ondersteuning.

Naast onze inzet op risicogroepen werken we ook aan een gezonde(re) samenleving in al-gemene zin. Daarvoor leggen we nadrukkelijk de verbinding met sport, cultuur, onderwijs en participatie. Hiermee leggen we stevige basis voor een gezond en vitaal Doetinchem.

2. We zetten in op normaliseren en een sterke sociale basis

Uiteraard moeten zorg en ondersteuning beschikbaar zijn voor inwoners die dat nodig hebben. Maar niet iedere hulpvraag is een zorg- of ondersteuningsvraag. We zien een trend dat steeds sneller een beroep wordt gedaan op professionele zorg en ondersteuning. We kiezen ervoor om het gewone leven centraal te stellen. Ook als het even tegen-zit. Het liefst met zo min mogelijk medicijnen en etiketten. Wij kiezen als vertrekpunt dat een hulpvraag niet altijd een probleem is waar een zorg- of ondersteuningstraject bij hoort. Veel dingen die we meemaken horen bij het normale leven.

Wij kiezen ervoor om zelf- en samenredzaamheid centraal te stellen. We gaan uit van wat iemand kan in plaats van iemands beperking. We sturen op de beweging van zorg en on-dersteuning naar versterking van de sociale basis. Als we het over de sociale basis hebben bedoelen we de inwoners zelf, hun netwerken en de meer formele, georganiseerde sociale basisvoorzieningen. De sociale basis is zichtbaar en laagdrempelig. Iedereen kan er ge-bruik van maken. Door te investeren in voorzieningen die dichtbij huis en laagdrempelig toegankelijk zijn voor inwoners bouwen we aan een sterke sociale basis. In de sociale basis zoeken we naar collectieve oplossingen voor individuele hulpvragen. Een sociale basis waarin zelf- en samenredzaamheid centraal staat.

3. We gaan uit van een veerkrachtige, inclusieve samenleving waarin iedereen naar vermogen kan opgroeien en ontwikkelen

Wij vinden het belangrijk dat onze inwoners zich thuis en eigen voelen in onze wijken en dorpen. In een sociale en veerkrachtige samenleving waarin we voor elkaar klaar staan en naar elkaar omkijken. We gaan actief beleid voeren gericht op het benutten van talenten en het versterken van gelijke kansen.

Wij staan voor een Doetinchemse samenleving waarin iedereen een waardevolle bijdrage levert. Door het vormgeven van een stimulerende omgeving willen we talenten maximaal benutten. Zodat iedereen zich kan ontplooiën tot de beste versie van zichzelf. Voor ons staat voorop dat iedereen naar vermogen duurzaam een bijdrage levert (van meedoen tot betaald werk). In een zo regulier mogelijke omgeving, waarbij ontwikkeling centraal staat.

4. We bieden inwoners in kwetsbare situaties passende ondersteuning vanuit de menselijke maat

Bestaanszekerheid is de basis. Daarvoor moeten de basisvoorwaarden op orde zijn. De zekerheid van voldoende en voorspelbaar inkomen, de zekerheid van werk en van mee kunnen doen in de samenleving. Maar ook de zekerheid van een dak boven je hoofd in een geschikte en betaalbare woning. Onze inzet is gericht op het herstellen en versterken van bestaanszekerheid.

De menselijke maat, persoonlijke aandacht en maatwerk staan voorop bij het bieden van zorg en ondersteuning aan onze inwoners. Er zijn mensen die een steuntje in de rug nodig hebben om te kunnen meedoen in onze samenleving. Dan stellen wij de leefomgeving van de inwoner centraal en kijken wat iemand écht nodig heeft. En we doen wat nodig is.

Richtinggevende principes voor het nieuwe beleidskader sociaal domein

1. Een integraal beleidskader voor het gehele sociaal domein

Het sociaal domein is breder dan alleen de Wmo, Jeugdwet, Participatiewet. Het gaat bijvoorbeeld ook over onderwijs, sport, cultuur, bestaanszekerheid, leefbaarheid en veiligheid. En het sociaal domein staat niet op zichzelf, maar het staat in verbinding met het fysieke en economische domein. Wij kiezen voor een breed, integraal beleidskader voor het gehele sociaal domein. Waarin we niet de wet, de regeling of de voorziening centraal stellen. Maar waarin het perspectief en de leefwereld van de inwoner centraal staan.

Het nieuwe beleidskader vormt als het ware de overkoepelende paraplu waarop we in Doetinchem de uitvoering in het sociaal domein baseren. De komende periode formuleren we sociale opgaven op basis waarvan uitvoering geven aan ons beleid. Aan de hand van deze sociale opgaven leggen we de verbindingen tussen de verschillende beleidsvelden zodat we ook daadwerkelijk integraliteit realiseren.

2. We bouwen voort op een sterk fundament en bevorderen de samenwerking met en tussen onze verbonden partijen en samenwerkingspartners

De afgelopen jaren hebben we veel werk verzet met en bij onze verbonden partijen. We hebben de basis op orde. Het is nu tijd om de volgende stappen te zetten. Samen verder vooruit! Als vertrekpunt gaan we uit van het bestaande fundament en de bestaande infra-structuur van verbonden partijen en samenwerkingspartners. De focus in de volgende fase richt zich op samenwerking en integraliteit. Binnen de verschillende verbonden partijen en samenwerkingspartners. Maar vooral ook tussen de organisaties onderling.

We werken van 'buiten naar binnen'. Dat betekent dat we ons laten voeden door de erva-ringen uit de praktijk. De organisaties in de uitvoering zijn immers onze ogen en oren in de praktijk. Waar mogelijk en passend werken we toe naar meerjarige afspraken. Waarbij we vanuit vertrouwen en partnerschap gezamenlijk werken aan onze sociale opgaven.

3. Grote rol voor innovatie, data en monitoring bij de beleidsvorming

We hebben afgelopen jaren mooie stappen gezet rondom innovatie, data en monitoring. De focus lag vooral op de geïndiceerde-/ maatwerkvoorzieningen. Komende periode willen we de stap zetten door ook het voorliggend veld - de sociale basis - beter in beeld te krij-gen. We doen steeds vaker aan datagedreven werken. Maar het is ook nog vaak 'ad hoc'. We willen toewerken naar meer 'live' inzicht in data. Data en monitoring krijgt daarmee een nog grotere rol bij de beleidsvorming.

We staan niet stil en we anticiperen op de toekomst. We durven voorop te lopen met ver-nieuwende en innovatieve aanpakken. We gaan extra inzetten op technologie en innova-tie.

4. Ruimte voor inhoudelijk en financieel ontschotten binnen de beschikbare budgetten

De verschillende wetten en regelingen werpen vaak schotten op die in de weg staan aan een integrale dienstverlening voor inwoners. We hebben de afgelopen jaren stappen gezet, maar we ervaren nog altijd veel schotten. Ontschotten en een integraal werken is wenselijk én noodzakelijk om daadwerkelijk een integrale dienstverlening te realiseren. Als we schotten kunnen neerhalen, dan moeten we dat doen. Als we het hebben over ontschotten en integraal werken bedoelen we dat niet alleen bin-nen het sociaal domein. Maar ook met andere wetten en domeinen. Denk aan de samen-werking met het zorg- en medisch domein. Of de samenwerking met het fysieke domein voor het creëren aan een gezonde en aantrekkelijke buitenruimte.

Om ontschotten en integraal werken te realiseren kan het wenselijk zijn om ook financieel te ontschotten. Bijvoorbeeld door met één budget te werken in plaats van verschillende potjes voor verschillende vormen van zorg en ondersteuning. Als uitgangspunt hanteren we dat we binnen de beschikbare budgetten blijven. Tekorten en overschotten binnen het sociaal domein vangen we binnen het programma op (programma Sociale en sterke samenleving).

Colofon

Integraal Beleidskader sociaal domein 'Samen groeien [gD] gewoon doen'
Gemeente Doetinchem, juni 2024

Fotografie:

Arbeidsmarktregio Achterhoek, Wijkwerk Doetinchem (Rody Poelhuis en Tamara Otten),
Eelco Visser, Mark ten Pas, Shutterstock

Vormgeving en opmaak:

Frappant